Postimees

70. aastakäik.

Ilmub iga päew warahommikul.

Toimetuse ja talituse aadress: „Postimees", Tartu. — **Kõnetraadid:** talitusel nr. 80; peatoimetaja ja toimetuse sekretär 2-86; päewaundised 9-86; Tartu teated 1-86. Telegrammiaadr.: Postimees, Tartu.

Toimetuse kõnetunnid: Jaani uul. nr. 11/13, lehe toimetuses kriipäewal kl 10—12 e. l. ja 5—7 p. l. Peatoimetaja kõnet. 12—1.

Käsikirjad mitte-kirjasaatjate poolt arwatakse hinna alla, kui neile **tasunõudmine** peale on kirjutatud. Tarwitamata käsikirjad hoitakse ainult selleks ajaks.

„Postimees" asub Jaani t. nr. 11/13 (omas majas) ülikooli wastu. „Postimehe" raamatukauplus Suurturg 16, telefon 250. „Postimehe" Tallinna kontor asub Kuninga t. nr. 6, II k., tel. 16-11.

Aadressi muutmise korral tuleb 25 m. maksa ja wana aadress üles anda. **Saatmata-jäänud numbrid** saadab lehe talitus ainult 14 päewa jooksul peale numbri ilmumist maksuta järele.

Üksik number 5 mrk.

„Postimehe" tellimishind:

Kodumaale:	1	kuu	peale	postiga	110	marka,	postita	95 marka.
	3	:	:	:	300	:	:	250 :
	6	:	:	:	550	:	:	500 :

Wäljamaale: 1 kuu peale 250 marka.

Kuulutuste ühe weeru millimeeter kuulutuste küljel 5 marka, lehe eesotsas 10 marka, tekstis kuulutuse kirjaga 12 mk. ja tekstis tekstiga kirjaga 15 mk. Eelmise päewa õhtul k. 5 ülesantud kuulutused ilmuwad järgmisel päewal.

Hinnaliste lisade tellimishind: „Sõdamees" 20 mk. kuus. „Lasteleht" 30 mk. weerandaastas. „Terwis" weerandaastas 75 mk. Tellida wõib lehte igast päewast alates kuni iga kuu wiimase päewani.

Nr. 310 Pühapäewal, 14. nowembril 1926. a. Tänast lehte on 8 lehekülge. **Nr. 310**

Sügise mõtted.

Hallid udurõõd katawad hilissügise päiwil meie lagedaid wälju ja raagus metsi. Mingi **sünge raskus** lasub **kõige peal** ja **waldab** kõike. **Kõegi inimese meeleolu** ja tujude üle walitseb ta. Lasub maa ja linna kohal. Eriti on see **tunduw, kui raskused rahwaelus** ilmfiks tulewad. Pikenewate öödega suureneb ühiskonna apaatia, meeleolu langus ja helgete wäljawaadete puudus. Talupoja rahwas **elab lõikuse lootusest**, nendesse maetakse **lõikuseelsed mured ja raskused**. Ei täida aga lõikus ootusi, siis ei saa lõikusekuu murede tasandajaks, waid „halli meeleolu" süwendajaks. Ei ole see paljas juhus, kui just sügise „hallide kujudega" käsikäes käib suur osa rahutusi ja rewolutsioone rahwaste elus. Ei olnud ka juhus, kui kommunistid 1924. a. oma „lõõgipäewaks" walisid ühe sünge 1. detsembri öö.

Ka tänawune sügis saadab meie põllutöölisi rahwast „hallide" mõtetega. Põllupidaja olukord ei anna põhjust tänawugi palju rõõmustamiseks. Maapidajal on wõidelda suurte raskustega. Ei aita palju, et tõuwilja saak lõpuks ometi paremaks kujunes, kui suwe põua päewadel ette arwata wõidi. Seda ükski ei jatku, et katta kehwa rukki saaki, ja ei jatku sellest ka eelmise kolme majandusaasta haawade paranduseks. Wiimased neli aastat on palju raskusi enesega kaasa toonud. Paljud elujõulised maapidamised on sattunud kiksikusse seisukorda. Isegi senised jõukad talupidajad, kel hoiusummad pankades seisid, on wõlgadesse sattunud. Et meie oleme põllumajandusline riik, siis wõib põllumajanduse kriis pikapeale areneda riigi üldisele majandusele kriitiliseks, kui õigel ajal abinõusid ei otsita. Meie riigi majanduspoliitikat tuleb nõnda juhtida, et maksimaalseid jõuwinaitusi ette wõetakse põllumajanduse tõstmiseks. Muidugi ei saa loodusе wastu inimene wõidelda ja põllumajanduslise rahwa heaolek on paratamata olenew ilmadest ja aegadest, kuid ometi ei saa me lahti tundest, et waatamata selle peale, et walimistel suur osa erakondi end talumehe sõbraks kuulutawad, ei pööra ometi mitmesugused „paradiisi toojad" kõige tõsisemat tähelpanu meie rahwamajanduse kandealusele. Tagantjärele alles mõistetakse meie riigimajanduse juhtimise wildakust, kui sajad miljonid ja miljardid loobiti suurtööstusele ja kaubandusele ja põllumajandusele tähtfuseta osa anti. Meie rahwa majandusline seisukord oleks kahtlemata parem olnud, kui need sajad miljonid, mis Tallinna suurwabrikute „korstnatesse kirjutati", mahutatud oleks meie põllukultuuri tõstmiseks. Kuid teisest küljest oleks jälle ka ekslik arwata, et tekkinud olukorras wõimalik oleks seisukorda üle öö parandada ilma kindla kawata ja plaanita terwendamispolitikaga. Asjatundmatult ja läbikaalumatult jagatawad krediidid ei wii ka põllumajandust umbkotist wälja. Seisukord on küllalt tõsine, et mõtelda energilisema tegutsemise tarwiduseſt. Kui prantslastel selgeks sai riigimajanduse seisukorra tõsidus, ulatasid wiis endist peaministrit käed koostööks ühes walitsuses. Euroopa rahu ja majanduse ühesehitamise soowist aetud wõisid isegi äge Poincaré ja Stresemann teineteisele kätt anda. Aga meil peab ikka eesrinnas sammuma erakonna huwi! Mitte isiklik tublidus, waid erakondline kuulumus peab otsustama, kellele üks wõi teine ministri tool anda. Nõnda ei saa meie edasi! On tarwis enam wastutustunnet, mitte üksinda erakondadelt ja walitsustelt, waid kõikidelt organitelt ja asutustelt ning isikutelt, kes ühel wõi teisel teel ühiskonna teenistuses seisawad.

Läinud aasta kewadel käisid maad mööda ringi „asjatundjad" ja kutsusid üles põllupidajaid wõimalikult rohkel arwul lina külima. Ühtlasi õpetasid nad ka kuidas lina harima pidi. Linu ei pidanud enam leotama kodus, nagu põllumehed sellega harjunud, waid õhukuiwad linad pidi otseteed wabrikutesse saadetama.

Linadest wõtaki häid tulusid. Muidugi ei tea alati hindade suhtes prohwet olla, kuid et ühe wõi paari aasta juhusliku hinna peale midagi kestwat ehitada wõiks, on ka küll selge. Kuid koguni hukkamõista tuleb, et need „asjatundjad" üldse waewaks ei wõtnud järele rehkendada, kuipalju suudawad wabrikud õhukuiwi linu aastas läbi töötada. Warsti selgus, et põllumehed, kes „asjatundjaid" uskusid, haledasti sisse kukkunud olid. Wabrikud ei jõudnud õhukuiwi linu wastu wõtta. Need wedelesid talwe läbi ja paljudel tuli teisel aastal linu kugardama hakata ja leotada. Muidugi ei saanud enam seemnest asja, ega pidanud kiud enam wastu. Linad ei tasunud töökulusidki.

Linade kahju aitas läinud aastal katta kari. Wõi oli wälisturul heas hinnas. Rehkendati sellega ka käesolewa aasta eelarwe tegemisel. Soetati karja juure, hakati rõhku panema tõuloomade waliku peale, osteti jõutoitu rohkemal arwul, kuid põllumehe õnnetuseks langes wõi hind kohutawalt. Kui läinud suwel wõi hind 140 mrk. tõusis, siis langes see tänawu suwel 80 margani.

Tänawu on aga ettewõtlikud põllumehed rohket sissetulekut saanud pekoni sigadest. Paljud panewad oma lootuse selle wäljaweo ala peale. Kuid asjatundjad rehkendawad hindade languse wõimalusega selgi alal.

Kõik see näitab, kuiwõrd mitmekülgne rehkendaja ja õieti kalkuleerija peab olema põllupidaja, et end wee peal hoida. Ühtlasi tuletab ta meele, kuiwõrd tarwilik on põllumehele nii majandusline kui waimline abi. Riigiwalitsuse ja kõikide ühiskondliste asutuste ja wastutawate tegelaste ülesanne on siin appi tulla. Praegu tuleb meil iga põllumajandusalal tegutsewa tuhande isiku kohta 1 põllutöö õpilane! On see normaalnähtus põllumajandus riigis? Ja samal ajal kaewatakse, et meil on haritlaste üleprodukt̃sioon?

Meie peame oma elu õigetesse, roobastesse juhtima. Siis paraneb üldine olukord. Et see korda läheb, sellejuures ei wõi meist keegi kahelda.

Waiwola.

Soowitame suures walikus wõistlemata odawa hinnaga:

willast palitu-, ülikonna-, mantli- ja kleidipleegitud ja pleekimata pesukleidi flanelli, parhi- ja bluusi-

riiet

Willaseid wooditekke ja suurrätte.

Wälget ja wärwilist kangaleime.

Riidekaubaladu

TSCHERNOW, LUKSEP & Ko.

Tartus, Kaubahoowis nr. 6-7. Telefon 1-56.

Kes moodsalt, hästi ja odawalt ennast riietada tahab, see ostab

— willased —

kleidiriided

Kaubahoowist nr. 1, sest seal on alati uudiseid saada.

H. Baumann.

Moodsad kleidiriided praegu waateaknal.

Tartu alandab elektri woolu hinda.

Wastutulek tööstusele, eriti weskitele.

Tartu linna elektrijaama komisjon on praeguseid elektriwoolu hindu rewideerides otsustanud tööstusele antawa woolu hinda alandada.

1922. a. oli tööstuse jaoks tarwitusel üldine tariif 20 mrk. kwt. Järgmisel aastal alandati seda 18 marga peale, 1924. a. alandati weelgi ja panda maksma differentsiaaltariif, nõnda et üldiseks tariifiks jäi 16, kuna suurematele ettewõtetele, kus woolu tarwitus wähemalt 6000 kwt. kuus, anti 14 mrk. kwt.

1927. a. jaoks kokkuseatud tariif on järgmine: Kuu tarwitus 1—1000 kwt., hind 16 mrk., 1001—2000 kwt. 15,5, 2001—3000 kwt. 15, 3001—4000 kwt 14,5, 4001—5000 kwt 14, 5001—6000 kwt. 13,5, 6001—8000 kwt. 13, 8001—10.000 kwt. 12 mrk. ja weskitel 11 marka.

Weskid saawad woolu hinnaga 11 mrk. kwt., wälja arwatud aeg talwekuudel 1. okt. kuni 31. märtsini kl. 4 p. l. kuni kl. 10 õhtul, misjuguisel ajal weskid wõiksid woolu saada hariliku tariifiga, kui kolme tariifiga lugeja üles panewad. Öötariif kl. 12 öösel kuni kl. ½7 homm. on 9 mrk.

Sellest on näha, et alandatud tariif puudutab eeskätt suuremaid woolu tarwitajaid, kes wähemalt 6000 kwt. tarwituse juures kuus senise 14 asemel 13 margaga kwt. saawad jne. Weskite suhtes on uus tariif weel tundutwam. Weskid said juba omal ajal „Ulilast" woolu 11 margaga. Kuid linna kätte sattudes olekſid weskid pidanud kuuluma üldise tööstus-tariifi alla. Selle tariifiga ei suuda aga weskid töötada ja üldiseks nähtuseks hakkas kujunema, et weskid, kus odawat kütet ei ole, ei saagi teri Tartus jahwatada, waid Tallinnast osteti juba walmis jahu ehk lasti seal terad jahuks walmistada. Et aga weskid ühed suuremad woolu tarwitajad on, ei sobinud linna huwidega, neid sundida oma teri Tallinnas jahwatama.

Eriti odaw on wool weskitel öösel ja linnawalitsus on siin silmas pidanud meie arwates ka weel üht teist wäga tähtsat asjaolu: odawama woolu andmisega ei ole karta leiwawilja hinna tõusu. Weskitööstuses, kus suur läbikäik, tähendab odawam wool õige palju leiwa hindade suhtes.

Walgustuse woolu hind peab esialgu jääma endiseks, s. o. 24 mrk. kilowatt-tund mõõtjaga tarwitaja juures, kuna mõõtjata tarwitaja juures normaal-tüünla hind on: jaanuaris 7,8 mrk., weebr., märtsis ja aprillis 2,55, mais, juunis ja juulis 2,05, aug., sept. ja oktoobris 4,55 ja nowembris ning dets. 7,80 mrk.

Miks walgustust odawamalt ei saa anda, selle kohta seletatakse meile asjatundjalt poolt järgmist.

„Ulila" jõujaama kordaseadmine nõuab palju wäljaminekuid. Uus suur turbaraba on puhastada, ehitused pooleli, uufi masinaid läheb järjest tarwis. Niisuguse olukorra juures on wäga raske ette ütelda, kui suureks kulud kaswawad. Jaam peab aga kõige selle juures omaga läbi tulema ja ka linnakassasse mitte wähem puhast ülejääki jätma kui senine linna elektrijaam. Samuti on ostumüügi lepingus Eesti pangaga ette nähtud, et woolu hinda wõidakse alandada ainult siis, kui linn oma kohustused panga wastu täidab, selleks tarwitades ainult jõujaama enese sissetulekuid.

Et jõuda ka walgustuswoolu alanemisele lähemale, peab kaswatama woolu tarwitamist. Mida rohkem tuleb uusi tarwitajaid juure, seda odawamaks muutub wool.

Käesolewal aastal oli „Ulila" jaama koormatus natuke alla 2 miljonit kwt., tulewal aasta peaks see lähenema 2 miljonile. Ja 2 milj. kwt. koormatuse juures tuleb jaam oma kuludega ilusasti wälja. Kui silmas pidada, et woolu tarwitajate ringkond järjest kaswab ja koormatus warsti üle 2 milj. kwt. ulatub, on täiesti wõimalik ka walgustuswoolu hinda alandada. Sest mida rohkem jaama koormatus kaswab, seda odawamaks muutub ka elekter.

Et praegune walgustustariif odaw oleks, ei taha meie ütelda. Kuid weel on wara seda ilma tunduwate kahjusummadeta wähendada. Wõrdluseks olgu tähendatud, et walgustus Tartus siiski weel on kõige odawam: Tallinnas maksab kwt. 25, Walgas 26 ja Wõrus koguni 35 mrk. Kõigi tundemärkide järele awaneb Tartule kõige enneb wõimalus elektri hinda weelgi alandada. See olenep tähtsal määral ära woolu müümise wõimalusest Lõuna-Eesti linnadele ja alewitele.

Paldiski — metsa wäljaweo sadamaks.

Wälisfirmad Paldiskist huwitatud.

Paldiski sadamal, kuid ühenduses sellega ka kogu Paldiski linnal awanewad huwitawad wäljawaated. Lugu on nimelt selles, et mõned wälismaade suuremad metsakauplemise firmad kawatsewad Paldiski sadamasse asutada metsamaterjalide ladu ja hakata eksporteerima Eestist ostetud metsa Paldiski kaudu.

Praegu on selles sihis läbirääkimised käimas Daani metsafirmadega. Läbirääkimised tugewad üsna reaalsele pinnale. Wälisfirmad peawad Paldiski sadamat eriti soodsaks metsamaterjalide wäljaweoks selle poolest, et ta ka kõige pakasemal talwel kinni ei külmeta. Peale selle on Paldiski sadamas palju enam ruumi metsamaterjalide paigutamiseks ja sadam ise on puhtam kui Tallinnas. Kawatsuse teostamine tooks elu äriliselt pea täitsa surnud Paldiskisse. Sellepärast on ka Paldiski kõnesolewast asjast ise äärmiselt huwitatud.

Põllumajandusliste koolide õpetajate palgaolud.

Palgaseadus walitsusele esitatud.

Eile esitas põllutööminister walitsusele põllumajandusliste koolide õpetajate palgaseaduse. Ühenduses uue palgaseaduse maksimahakkamisega riigiametnikkudele on põllutööministri arwates tarwidus ka uute palgaolude korraldamiseks põllumajandusliste koolide õpetajatele. Uues seaduse kawas on muudatusi ette wõetud teiste järku kuuluwate õpetajate kohta, seades neid üheõiguslisteks kutsekoolide õpetajatega. On ära jäetud kooli juhatajate palgatabel ning selle asemel on ette nähtud et juhataja kahe astme wõrra kõrgemat palka hakkab saama, kui wastawa haridusega ja teenistusajaga õpetaja. Ühtlasi näeb uus seadus ette ülikooli haridusega õppejõudude palkade tõstmist kahe astme wõrra. Endise nelja wanadusliigi asemel on eelnõus wiis wanadusliiki. Uue palgatabeli järele tõuseks üksikute õpetajate palk alamates astmetes 24,18—24 protsenti ja kõrgemates astmetes 19,7—11,5 protsenti.

Käesolewal ajal ametisolewate õpetajate koosseisude juures tõuseksid õpetajate palgad 18,9 protsendi kuus. Ühtlasi on tõstetud tundide alammäära, mis õpetajale tasuta korteri saamiseks õiguse annab.

Palgaseadus on antud rahaministrile seisukoha wõtmiseks.

Ei muuda rukist.

Saat oli kehw.

Umbes kuu aega tagasi algas põllupidajatelt wiljaostmine kaitsewäe warustamiseks. Otrade kokkuostmine edenes üsna jõudsasti ja norm tuleb täis, kuna rukist põllupidajad üsna wähe müüwad, jääb normist seeläbi tunduwalt puudu. See on seletataw eriti sega, et tänawune rukkisaak wõrdlemisi kehwapoolne oli, ja teiseks ei müü meie põllumehed terawilja harilikult sügisel, waid hoiawad selle kewadepoole tagawaraks.

Soome kultuurkapitali jagamine.

Neil päewil jagati Helsingis Soome kultuurkapitali n. n. Kordelini abiraha. Jagamise pidulikus muusikaga, kõnedega jne., tuletas ülikooli aastapäewa pühitsemist meele. Huwitaw tähele panna, kuidas seal teaduslikkude töödе ja uurimiste eest hoolitsetakse; mitte wähem kui 16 teaduslikku uurimist leidsid toetust, nuude hulgas ka prof. L. Kettuse töö umbes 75.000 Eesti marga suuruses. Eesti kultuurkapitali jagamise aruandes ei kuuldud teaduslikkude töödе toetamisest nii hästi kui midagi. Peale selle sai 7 teaduslikku seltsi suuremaid summasid, 5 kirjanikule, 5 näitlejale, 8 ajalehetoimetajale, 3 arhitektile, 11 maalijale, 11 heliloojale, 3 ajakirjale jne. määrati abiraha. Wiimaks arwati weel kirjanik A. Järnefelt ja heliloojа prof. R. Kajanus nende senise tegewuse eest üldiselt aupalga wääriliseks, kummagile otsustati anda 40.000 Soome, seega ligi 400.000 Emk.

Lincoln Ford Fordson

Teatame oma lugupeetud kaubatarwitajatele, et oleme oma äri **üle wiinud**

uutesse ruumidesse

sama maja alumisel korral, end. Kurrikoff ja Ko ruumidesse. Loodame, et uus asukoht meie ärisõpradele suuremat hõlbustust pakub ja jääme lahkete külastuste ootel

Kõige austusega

A. Rosenwald ja Ko.

Tartus, Suurturg nr. 8, telef. 300.

KÕIGE PAREM WEEKINDEL SAAPAMÄÄRE «PÕHJALA»

A/S. JAAN MALM TARTUS.

Nõudke rahwi „Ukko" Prov. T. Kowro & Ko. wõi kontor. woorstw. odaw.

Ei olnudki merehäda.

„Kadunud" kalamehed jälle koduranna.

Walaste kalamehed, kelle saatuse pärast mures oldi, jõudsid õnnelikult koduranda tagasi, ilma et nad mingisuguse merehädaga kokku oleks puutunud. See merehäda lugu on piinlikku olukorra tekitanud: riik saatis omalt poolt 2 laewa wälja merehädalisi otsima, omakeed pidasid juba hingepalwet, kuid õnnetus osutus wast ainult „sulisewaks äritõiduks" ulgumerele. Waskawad ametkonnad kinnitawad meile, et see juhtumine kõigutab igat usku sealsetesse kalameeste ühingutesse. Kawatsetakse korraldus teha, et kui sarnane kalameeste kadumine weel korduma peaks, et siis riigi laewu mitte enam wälja ei saadetaks.

Laewade ümbermõõtmine.

Kaubandus-tööstuskoda esines mereasjanduse peawalitsusele palwega, et ära muudetaks määrus, mille aluseł nõuti kõikide Eesti laewade ümbermõõtmist, mis enne 1. now. 1924. a. mõõdetud ning mille ümbermõõtmist mereasjanduse peawalitsus ka nõudnud hiljem 1. nowembriks 1927. Tegelikult tähendab see üle 400 laewa ümbermõõtmist ja laewaomanikkudele 1½—2 miljoni margalist kulu. Mõõtmine praktiliselt ei annaks midagi, sest endised reeglid, mille järele laewa mõõdeti, ei lähe millegis lahku uutest.

Laewaomanikkude laenud.

Eesti Pank alandab laenuprotsenti.

Teatawasti otsustas riigi majandusnõukogu 15. märtsil s. a., et kodumaa laewasõidu seisukorra parandamiseks ja arenemise wõimaldamiseks tuleb muuhulgas laewade peale antawate laenude protsenti Eesti Pangas alandada 6 protsendini.

Kaubandus-tööstuskoja sellekohase järelpärimise peale teatas Eesti Pank, et nõukogu otsusel alandab pank protsente kõigile neile laewaomanikkudele, kellele seda soowitawaks peab wabariigi walitsus wõi wastaw minister. Kuna aga selgunud on, et Eesti Pank mitmetele laewaomanikkudele protsentide alandamise ära öelnud, waatamata, et wastawa ministri soowitus oli, palub kaub.-tööstuskoda seda olulise tähtsusega otsust täide wiia.

8 isikut üle piiri tulnud.

Nõukogude Wenemaalt tuli 8.—10. now. s. a. üle piiri Eestisse 8 isikut, kellest 4 isikut piirilt tabati ja wahi alla wõeti, kuna aga 4 isikut salaja üle piiri pääsesid ja keda muidugi lähemal ajal tabatakse. Kõik üle piiri tulnud isikud, keda wahi alla wõeti, on Eesti wabariigi alamad, kes olid hiljuti Eestist salaja Wenemaale läinud. Wenemaa „jookſikuid" enam wastu ei wõta.

Narwa kaitseliidu malewa aastapäew.

Narwa kaitseliidu malewa pühitseb oma aastapäewa 14. nowembril. Sel puhul peetakse paraad hommikul ja õhtul ühine kooswiibimine.

Roda Roda ettekanded Tartus ja Tallinnas.

„Deutsche Allgem. Z." teatel tuleb ka meil oma följetonistliku tooni ja tabawate naljadega hästi tuntud Saksa kirjanik Roda Roda lähemal ajal Balti riikidesse ringreisile. Oma loomingu ja üksikute teoste üle peab ta loenguid Riias, Tartus, Tallinnas ja Helsingis.

Petseri linnateenijad ja ametnikud lisapalka nõudmas.

Petseri linnateenijad ja ametnikud on pöörduud linnawolikogu poole palwega, et neile saaks makstud lisapalka ühe kuupalga suuruses- 14 kuu palga näol. Põhjusena tuuakse elukallidust ja seda, et riigiteenijatele makstakse käesolewal aastal 15½ kuu palk. Riigiteenijatega wõrreldes kannawad omawalitsuse ametnikud ühesuguseid kohustusi ja saawad umbes samapalju palka, mille tõttu oleks palwe õigustatud. Palwe tuleb arutusele ligemal linnawolikogu koosolekul.

Uudiseid Haaslawa maskipeolt.

Ega linnas üksi maskipidusid korraldata. Haaslawal pannakse ka sarnaseid toime. Wiimasel korral kuulutati koguni maskide wõistlus wälja: kõige parem mask pidi auhinna saama. Wallawanem Palla oli ise korraldajate eesotsas.

Aga auhind jäi tulemata. Meeleolu muutus sellepärast halwaks, iseäranis neil, kes auhinna saamiseks marke olid kulutanud maski peale jne..

Aasia riikide liit

nõukogude Wene eestwõttel.

Reedel, 12. nowembril oli Odessas tähtis läbirääkimine Wene ja Türgi diplomaatide wahel. Selleks tähtsaks läbirääkimiseks oli Wene wälisasjade komissar Tschitscherin Türgi välisministri Ruschdi bei Odessa kutsunud, kuhu ta ka ise poolsalakesi sõitis. Mõned telegraafilised teated kõnelewad, et seal Wene-Türgi sõjaline- ja sõpruseleping alla kirjutatakse, millele liituwat ka Persia ja Afganistan. Selle lepingu mõte idanes juba ammu ja huwitaw on tema tekkimise põhjuseid jälgida, mis mõlemal pool, niihästi Türgi kui ka Wene juures eriliselt olemas on.

Locarno leping riisus Wenemaalt tema endise liitlase Saksamaa. Kuigi Wene ja Saksa wahel sel puhul eriline tagatisleping sõlmiti, ei rahuldanud see Wenemaad ja hundis ennast pärast Locarnot üffinda olewat. Samasugune lugu oli ka Türgiga. Kewadel kondeerinud Türgi walitsus Genfis rahwasteliitu juures pinda, kas teda mitte rahwasteliitu wastu ei wõeta. Toetuse otsimine näis Türgimaal iseäranis sellepärast soowitaw olewat, et Itaalia diktaator Mussolini selgesti tahtmist awaldas Itaalia ülearusele elanikkude arwule Aafrikas ja Wäike-Aasias uusi asumaid soetada, mis muidugi osalt Türgi kulul peaks sündima. Kõigil on weel meeles Mussolini pidulik sõit Aafrika rannamaale. Kõneldi, et Mussolini koos Greekamaaga tegewusesse tahtwat astuda, kellel wiimasel ka Türgiga Aasias kana katkuda jäi, kui ta Türgi käest wiimases sõjas raskesti lüüa sai. Et rahwasteliitu astumine hästi ei sobinud, siis oli loomulik, et mõlemad toetusotsijad, Türgmaa ja Wenemaa, omawahelise liidu peale mõtlema hakkasid. Ja katsuti liidule weel teisi Aasia riike poolehoidjateks wõita.

Nii tulidki siis paari nädala eest Türgi pealinna Angoorasse kokku Wene, Türgi, Persia ja Afganistani esitajad, et laialisema lepingu üle nõu pidada. Angooras olid esialgsed läbirääkimised ja mõttewahetused. Ei ole kahtlust, et Odessa konwerents Angoora oma järg on. Kõneldakse, et Türgi välisminister eneselega kaasa wõtnud Odessasse ka Persia Angoora saadiku Timar pasha ja Türgi saadiku Teheranis. Wiimasti on ka Afganistan seal esitatud. Kõneldakse, et kawatsetawasse Aasia liitu ka Hiina astuwat, kuid see ei näi esiotsa wäga tõenäolik, sest Hiinas ei olegi praegu, kus kodusõda möllab, õieti kindlat keskwalitsust ja Hiina Mandshuuria diktaator Tschangtscholin on wenelaste wastu praegu wäga waenulik. Aga juba liit nimetatud nelja riigi wahel esitaks teatawat jõudu.

Kelle wastu oleks siis ülalnimetatud uus liit sihitud?

Juba ülemal nimetasime, et Türk tuge otsib rahutu Itaalia diktaatori Mussolini poolt ähwardawate üllatuste wastu. Wenemaal oleks muidugi wäga soowitaw, kui temal kaal oleks Aasias Suur-Britannia wastu, kellele ta praegu tungiwalt majanduslikus sihis läheneda püüab, mis seda kergem peaks olema, kui Inglismaa tunneb, et Wenemaa ka Aasias oma liitlastega teatud jõudu esitab, keda hindama peab. Wenemaal on seal igatahes mitu rauda korraga tules. Üks on muidugi see, et Türgimaad mitte lasta rahwasteliitu astuda. Wiimasel ajal on märgata, et nõukogude diplomaadid tagatislepingu läbirääkimisi Eesti, Soome ja Lätiga wenitama hakkawad, just nagu oleks nende huwi nende tagatislepingute wastu kadumas. Seda wõib wististi uute ja wäga tähtsate Wene läbirääkimistega Aasia riikide wahel seletada. Kui uusi sõpru rohkesti tuleb, siis ollakse wanade wastu weidi jahedam!

A. J.

Poincaré wõitis.

Eelarwe esiplaanile, arupärimised kalewi alla.

Poolt 344, wastu 190 häält.

Bordeaux'st, 13. now. (Trj.) Pärast ägedaid waieluši kiitis Prantsuse saadikutekoda 344 häälega 190 wastu heaks walitsuse ettepaneku arupärimisi edasi lükata ja otsekohe eelarwe juure asuda. Wäljemuse hulka kuuluwad ka 47 radikaalsotsialisti.

Ministrite nõukogu kinnitas seaduseelnõu spekulatsiooni mahasurumiseks.

Laupäewal kell 3 p. l. asus saadikutekoda eelarwe arutamisele. Päewakorras on kaubandus- ja mereministeer. ning karistusasutuste eelarwe.

Majanduskonwerentsi eeltööd algawad.

Genfist, 13. nowembril. (Trj.) Esmaspäewal astub Genfis kokku rahwuswahelise majanduskonwerentsi ettewalmistuse komisjon.

Ungari walimiste eel.

Berliinist, 13. now. (Trj.) Ungari haridusminister seletas rahwuskogus, et parlament lähemal ajal laiali saadetakse. Seega leiawad kuulused eelseiswatest walimistest kinnitust.

Jugoslaawia parlamendi protest fascistide wägiwalla wastu.

Bordeaux'st, 13. now. (Trj.) Jugoslaawia parlament protesteerib energiliselt Slowееni wähemusrahwuste wägistamise wastu Itaalias.

Inglismaa elektrofitseerimine.

Berliinist, 13. now. (Trj.) Inglise alamkoda wõttis wastu seaduse weejõu ekspluateerimise kohta walitsuse kontrolli all. Seaduse eesmärgiks on tööstuse ja majapidamise otstarbeteks odawat ja küllaldast elektri woolu muretseda.

Kogu Inglismaa eraetkewõtetele ja omawalitsustele kuuluwad jõujaamad alluwad nüüdsest peale ühele keskasutusele.

Maksumäärad Järwamaa keskkoolides 1926.—1927. õppeaastal.

Järwa maakonnanõukogu wiimasel koosolekul otsustati keskkoolides 1926.—1927. õppeaastal õppemaksu 3500 mrk. wõtta, kuna teistest maakondadest pärit õpilastele otsustati õppemaksuna 4500 marka määrata.

Arstiteadusline näitus kodumaa tööstust õhutamas.

Arstiteaduslisel näitusel on wõimalik näha, et kodumaal walmistatakse juba wäga palleid ning täiewäärtuslikke aparaate, kuid mis oma töelilu hinna poolest on kaugelt odawamad kui wälismaa omad. Huwitaw, et nende walmistajateks pole mitte wabrikud ega suured reklameeriwad töökojad, waid wäga tagasihoidlikud meistrid, wäikestes kõrwalistes töökodades wõi kogunisti ilma awalikkude töökodadeta.

See ongi arstiteaduslise näituse üheks ülesandeks. Arstiteaduslise näituse toimkond püüab üles otsida kõiki meistreid, kes oma töö osawust on juba wähemal wõi suuremal määral rakendanud arstiteaduse nõuete kasuks. Nende ergutuseks arstiteaduslisel näitusel on juba mitmed asutused määranud wäärtuslikke auhindu, niihästi raha kui aurahasid.

Ülikool.

Ülõpilaste märgukiri haridusministrile.

Läänemere-Soome keelte professuuri asjus.

Ülikooli filosoofia teaduskonna Eesti ja Läänemere-Soome keeli õppiwad üliõpilased esinesid haridusministrile märgukirjaga, milles paluwad alles jätta Läänemere-Soome keelte professuuri. Märgukirjas rõhutatakse, et professuuri ärakaotamine oleks hoobiks ülikooli rahwuslikule nimele ja rahwuslikkudele teadustele.

Ühtlasi oleks professuuri kaotamisega wõetud alus ajalooliselt wõrdlewalt Eesti keele õppimiselt.

Linnade päew.

Wabariigi walitsuselt ja omawalitsustelt nõutakse sihikindlat kommunaalpolitikat.

Linnade päew awati eile kella poole 1 paiku Tallinna raekoja saalis. Kokku oli tulnud 35 linnade esitajat. Koosoleku awab linnade liidu abiesimees K. Wirma. Juhatajaks waliti linnapea K. Luik Tartust, K. Wirma Tallinnast ja linnapea O. Kask Pärnust. Sekretariaati linnapea Suit Wõrust, alewiwanem Kurg Mõisakülast ja alewiwanem Einmann Kundast. Terwitusi telegraafiteel oli saatnud maakondade liidu juhatus ja põllutööminister Köster. Siseministeeriumi poolt terwitab ministri abi Kübarsepp.

Esimesena pidas oma referaadi rkl. M. Juhkam

Riigikogu ja wabariigi walitsuse kommunaalpolitikast.

Piirid, milledes töötawad omawalitsused, määrab ära riigiwõim. Põhiseadus ei anna weel midagi, kui seadusandlus ei arene põhiseaduse waimus. Põhimõtteliselt järelwalwe wastu waielda ei saa, kuid 18. aastasaja hoolekande politikat ei saa siiski pooldada.

Wälismaalased imestawad meie põhiseaduse demokraatlikkuse ja järelwalwe seaduse üle, kuid samal ajal pole neil aimugi, et järelewalwet ei teosta mitte parlamendi poolt waitud siseministeer, waid ministri wolitusel ministeeriumi ametnik. Rahaministeeriumi ei jõudwat näiteks liigutada ükski märgukiri, tema waatab omawalitsuste peale otse olümpialise rahuga. Eriti jäätwat tähelepanemata omawalitsuste seisukohad maksupolitika asjus. Samuti hooliwat wähe teised ministeeriumid.

Mõodne kommunaalpolitika aga ei tohi seda tunnustada. Ta ei lükka küll tagasi walitsuse nõuandeid, kuid peab kindlasti tagasi lükkama bürokraatilise hooldamise, kuni tegutseb oma tegewuse piires. Kommunaalpolitika raskuskeskpunkt on sisetulekute küsimus. Riik ammutab tollide ja aktsiisiide näol miljarde. Need on kaudsed maksud, neid ei märka kodanik, kui aga omawalitsus oma otsekohaseid makse nõudma läheb, siis on kodaniku tasku tühi ja omawalitsus süüdlane. Ei saa wastu wõtta enne suurema wäljaminekutega ühendusses olewat seadust, kuni pole näidatud tuluallikaid, kuna omawalitsuse käest ei küsita kunagi, kust ta raha ühe wõi teise kohustuse kandmiseks wõtab. Omawalitsuste tegewuse korraldamine on seisnud ka wabariigi walitsuse deklaratsioonides, kuid kaugemale seale polewat kunagi jõutud.

Walitsuse kommunaalpolitika olewat juhuslik. Et walitsusel puudub järjekindlus ja kawad, siis olewat ka parlamendi töö juhuslik. Siiski ei saa ka märkimata jätta, et riik on nii mõnegi omawalitsusele sümpaatlise ja wastuwõetawa seaduse wastu wõtnud.

Edasi peatub kõneleja põllumeestekogude põhiseaduse muutmise kawa juures, seletades, et ei jää wähematki kahtlust, et omawalitsused tahetakse selle kawaga ära häwitada. Omawalitsuste wari, mis weel „walitsusliste ülemwõimude“ armust jääks, ei wääriks enam mingit tunnustamist, ega omawalitsuste nime.

Linnade liit on jätnud meie seadusandlusse nähtawad jäljed. Ta on osa wõtnud seaduste arutamisest, teinud paranduši ja kogunud andmeid. Linnade liidul jääb ka tulewikus ülesandeks jälgida terawalt seadusandlust, olla aktiiwne omawalitsust puutuwais küsimustes ja informeerida oma waatekohalt parlamenti, seltskonda ja ajakirjandust.

M. Juhkami kaasreferent rkl. O. Kask täiendas esimest referaati, tuues ette, et keskwalitsuse kommunaalpolitikas puudub sihikindlus ja takt. On terwe rida seadusi maksma pandud, ilma et enne omawalitsuste arwamist oleks küsitud. Ometi on need seadused suure tähtsusega. Linnade maksukoorem on wiimase wõimaluseni üles kruwitud, mis kõige muu kõrwal ka krediidi usalduse linnade wasku kõikuma on pannud. On isegi õhutatud kunstlikku lõhet linnade ja maa wahel.

Läbirääkimistel wõtab sõna rkl. M. Martna. Ta küsib, kas on meie linnade omawalitsustel enestel sihikindel kommunaalpolitika, wõi toimetatakse nii kuidas kad. riigimees J. Poska iseloomustas: „Meil ei walitseta, waid meil aetakse ainult asju nii kuidas juhtub.“

Ka rahwuswabameelne K. Roost seletab omalt poolt, et wabariigi walitsusel üldse miningisugust omawalitsuse politikat ei olewat. Wabariigi walitsuse liikmed walitsewat juhuslikult ning nad wahelduwad sagedasti. K. Roost'i wäidete üle naerdakse, wist sellepärast, et tema omal ajal oli mittejuhuslikult kaubandus-tööstusministri abi kandidaat ja figureeris K. Tamme oletatawas kabinetis ministrina.

Pärnu linnapea O. Kask teatab, et Pärnu linnawalitsuse poolt saadetud riigikogu üüriseaduse komisjonile teadaanne, milles Pärnu kohta üüriseaduse kaotamist pooldatakse.

Pärast lõunawaheaega kõneleb pr. Alma Ostra-Oinas

tööpuuduse wastu wõitlemisest.

Omas referaadis toonitas kõneleja, et meil tuntakse kõige rohkem talwist tööpuudust. Riigi statistika keskbüroo andmetel tarwitatakse meie juurtööstuses detsembrikuus 4—5 tuhat töölist wähem kui suwel. Tööfikumine suurtööstuses ulatub kuni 1/5 tööliste üldarwust.

Tööbörsi andmeid tuleb wõtta kahjuks ainult relatiiwsetena, sest registreerimise wastu tuntakse huwi ainult siis, kui börsides leidub wastutulemaid hädaabitöid. On wildak arwamine, et tööta töölisi wõiks maale saata. Rahwalugemise andmed näitawad, et ka maal oli tööta töölisi ja terwelt 40,5 prots. kogu riigi tööta töölistest. Tarwidus tööliste järele põllumajanduses langeb ja töölisi maale saata ei ole nii lihtne. Tööpuuduse wastu on seni wõideldud kahel teel — töömuretsemise ja tööliste kinnitamise kaudu tööpuuduse wastu. On pandud tähele, et mida kõrgem kutseline ettewalmistus, seda wähem kannatab tööline tööpuuduse all. Hädaabitööd wõib korraldada kahte liiki: kõik tööd, mis wähegi wõimalik, tuleks jätta talwe peale. Saksamaal praktiseeritakse seda heade tagajärgedega. Ettewõtjaile antakse tööd wälja, kuid tingimusel, et need tööd talwel tehakse. Meil ei ole neid katseid teha. Teiseks wõib hädaabitöödena korraldada lihtsaid töid. Hädaabitööd läheswad loomulikult kallimaks normaaltöödest.

Eriline tähtsus on töode korraldamisel. Normaalseks töötaoleku wastu wõitlemiseks on tööpuuduse wastu kinnitamine.

Siseministeeriumi peasekretär E. Maddisson refereerib

Sihtühisuste probleemist meie omawalitsuste elus.

Meie põhiseadus läheb omawalitsuste liitudest waikides mööda. Omawal. liitude seaduseelnõu arutamisel riigikogus arwati ühelt poolt, et neid liitusid meil tarwiski ei ole, kuna põhiseadusega on detsentralisatsioon nii kui nii teostatud. Siiski on meie seadusandlus omawalitsuste liidud tarwilikuks tunnistanud. Käesolew ajajärk on omawalitsustele eriti raske. Nende peal lasub hulk ülesandeid ja ei ole näha, et neid edaspidi wähendada wõiks. Tähtsamad alad, millele omawalitsused suurema tähelepanu peawad pööratma, on haridus, terwishoid ja hoolekanne.

Wiimasel ajal on märgata tsentralisatsiooni tendentsi. Selle wastu tuleb wõidelda ja ühisel jõul ning koondumisel. Kuidas peaks see ühendamine sündima? Meie omawalitsused eeldawad wabat kokkulepet.

Peale wabatahtliku ühinemise peaks seadus ette nägema ka sundusliku ühinemise, kui see üldhuwides tarwilik.

Aeg on kätte jõudnud mõtlemiseks, kuidas koondada, et töötada wähemate kuludega ja suuremate tagajärgedega. Meie walitsemise aparaat ühes omawalitsusega on wõrdlemisi kulukas ja koormaw ja ei wasta rahwa kandejõule. Üheks sammuks kokkuhoidmise alal oleks ka omawalitsuste liitumine nende peal lasuwate ülesannete täitmisel. Mõnel pool on juba ühinemine käimas, kuid see kannab juhuslikku iseloomu. Sihtühisuste loomisega kaoks tarwidus kaheliikmelise omawalitsuse järele. Maakonnawalitsus praegusel kujul tuleb ära kaotada ja uuel kujul moodustada, samuti tuleks esitajate walimised ära kaotada ja selle asemele waba omawalitsuste esitajad sinna saata, kes walla asjaga rohkem kursis on.

„Postimeest“

wõib tellida iga kuupäewast kuu lõpuni.

Süütajad protsessisid siiamaani.

Kolmest kinnistutud aastast wõetakse ainult 1 arwesse.

1924. a. alul põles Riia tän. postijaama platsil asuw Marie Stolzenwaldi maja. Kordniku poolt telefoni teel wäljakutsutud tuletõrjel läks korda tulele piiri panna, nii et ära põlesid ainult katus ja osa seina.

Kuna seal majas kedagi ei elanud, ja tuli füüaööl algas, wõeti wali juurdlus ette. Selgus, et maja oli süüdatud põlema kas äriomanikkude Thomsoni ja Mitti eneste wõi nende teadmisel teiste isikute poolt.

Kõige selgema pildi asja kohta andsid Hallapi seletused, kes warem Thomsoni äriosanikuks olnud põlenud majas. Ta seletab, et osanikuks olemise ajal on tema Thomsonilt küsinud, miks äris olew kaup nii kõrgelt tuleõnnetuste wastu kinnitatud. Thomson tähendanud siis, et küll kasu sellešt hiljem tuleb. Mõni aeg peale seda juttu on Thomson päris awaliku ettepaneku teinud maja süütamiseks. Selleks soowinud ta ärisse rohkesti hästipõlewat kaupa muretseda. Süütamine ise pidanud aga sel teel fündima, et poe sulgemise ajal pannakse kergesti tuldwõtwa kauba keskele küünal põlema. Kui see on läbi põlenud, siis laguneb tuli küünlajala juureš kiiresti laiali ja süütab kogu ruumi. Süütamise ajaks lubanud Thomson ise Tallinna sõita. Hallapil käskinud aga sel õhtul seltskonnas wiibida, et mingisugust kahtlust ei tõuseks.

Hallapi seletust kinnitasid ka asjaolud. Nii wiibis Thomson tulekahju õhtul restoranis, kus juures tema oma lauanaabriks kutsus tolleaegse kriminalisti Korko, keda ta enesega ka jaama kutsus, kui ta Tallinna sõitwale rongile ruttas. Poes leidus tulekahju puhul õige rohkesti hästipõlewat kraami, nagu paberossi keste ja tuletikke. Thomsoni ja Mitti kaupluse sisseseade ja kraam oli ligi 2½ miljoni marga eest kinnitatud ja tulekahju järele nõudsid nad kogu summa äratasumist.

1924. a. oktoobrikuul mõistis rahukogu mõlemad wiieks aastaks sunnitööle. Selle peale kaebasid mõlemad kohtupalatisse ja riigikohtu. Riigikohus tühistas kohtupalati otsuse ja saatis asja teistkordseks läbiwaatamiseks. Ka teistkordsel arutamisel jõudis kohtupalat endisele otsusele, millega rahukogu otsus oli kinnitatud.

Teist korda kaebasid kaebealused riigikohtu, kuid wiimane edasikaebus jäeti riigikohtu poolt tagasijärjeta.

Thomson ja Mitt istuwad kinni sündmusest saadik; sellest saab juba ligi kolm aastat. Kuna lõpulik kohtuotsus nende kohta riigikohtu wiimasest otsusest maksma hakkab, siis loetakse ka nende istumise aega alles neist päiwist alates. Arwesse wõetakse ainult aeg, mida nad istunud kohtupalati kahe otsuse tegemise wahel. See on üle aasta.

A-S. „Eesti Reisibüroo“

Tartu osakond.

Suurturg nr. 7. Majaomanikkude Panga ruumides, kõnetr. nr. 3-72, müüb kodu- ja wälismaa **raudteepileteid ja platskaarte, laewapileteid** kõikidesse maailma osadesse. Muretseb **wälispasse ja wiisume.**

Kiosk raudteejaama I kl. ooteruumis.

Kohale jõudnud

suures walikus

— meesterahwa — ülikonna- ja palitu-

naisterahwa kleidi-, pluusi- ja kostüümi-

riided.

Hinnad odawad.

M. Wallas'e riidekauplus

Kaubahoow nr. 3.

Märkeid spordiajaloost.

Praeguse elawa spordihuwi ja meie wõrdlemisi kõrge spordikultuuri juures ei ole eht põhjendamatu esitada mõningaid fakte läinud sajandi harrastustest kehakultuuri alal Eestis. Üksikutel spordiharudel tegutseti tol ajal koguni elawamalt kui praegu, teistelt aladelt wõib aga esitada ainult kurioosiumeid. Nii näit. olid kõrgel järjel ratsasport ja weesport (sõude- ja jahtklubid). Küll tegutses neil aladel eestlasi ainult üksikjuhuseil, peaasjalikult aga sakslasi. Üheks kõige elawamaks spordimomendiks, millest siiski osa wõttis ka suurel hulgal eestlasi, osutub jalgrattaspordi tõus läinud sajandi wiimase kümne läwel.

Jalgrattasport.

Jalgrattasport algas Eestis 80-te aastate lõpul ja tõusis kiiresti, arengu tipule jõudes 90-te aastate alul. Üksteise järgi tekkis rida rattasõidu-klubisid, nii Tallinnas ja Tartus ühel ajal märtsis 1889, Wiljandis 1891, Rakweres 1893 jne. Esialgu armastati eriti pikki maid. Tartu klubilased tegid sõite Wõrru, Walka, Wolmarisse, Wiljandisse jne. Prof. Raupachi juhatusel käisid kolm Tartu sportlast isegi Soomes, maha sõites üle 1000 wersta. Korraldati wõistlusi ka lühidate maade jaoks sõiduwäljadel. Esialgu woolas publikut murdu kokku. Wõistlejaidki oli rohkesti, sagedasti ka wäljaspoolt (Warssawist, Riiast, Peterburist), saawutused seetõttu head. Kuid juba 1895. a. paiku hakati kaebama publiku wähenemise üle rattawõistlustel ning siitpeale algaski selle spordiala soikumine. See oli spordiharu, millel tegutses kõige rohkem eestlasi. Sagedasti olid taiwaliste wõistluste liinid saadud koguni maameeste omatehtud rataste wõistlus. See küll peaasjalikult naljanumbriks.

Sõude- ja jahtklubid.

Sõude- ja jahtsport oli samal ajal teiseks elawamaks spordiharuks. See kuulus pea täielikult kodanikusoost sakslastele, nagu ratsasport omakorda kuulus ainult aadlikkudele. Wanematest organisatsioonidest siin olid Tartu ja Pärnu sõudeklubid, esimene asutatud a. 1883, teine a. 1884. Jahtklubid asusid Tallinnas (1888. a.) ja Kuresaares (1891. a.). Tegewamad neist olid Tartu ja Tallinna klubid. Kuid proowisid osawust purjetamises ka eestlased. 1883—1885 korraldati Pärnus suwiti wõistlusi kalameeste purjepaatide wahel. Üldist rahwa tähelepanu ärataside need eestlaste jõukatsumised wast rohkemgi kui sakslaste omad.

Talisport.

Kõige wanemaid spordiorganisatsioone on talisport, õieti uisutamise alal. Juba 1868. a. asutati Tallinnasse wastaw selts, kuid korrapäraste wõistlusteni jõuti alles 90-tel aastatel. Liuwälju oli Tallinnas mitu, nii Schnelli tiigil, Kadriorus, sadamas ja mujal. Tartus korraldati uisutamist harilikult Emajõel. Talisportlasedki olid peamiselt sakslased. Wõistlejaist oli suur protsent kooliõpilasi, kuid waatamata sellele oli konkurents 90-te aastate keskel tugew ja saawutused head. Jooksumaad ei ulatunud wõistlustel harilikult üle 5 wersta.

Wõimlemine.

Wõimlemine kuulub küll ka wanemate harrastuste hulka, kuid wõimeldi kinniselt seltsides, niinimetatud „turniseltsides“ (Tallinnas ja Tartus), ja sellepärast on selle ala arengu jälgimine raskendatud. Ka koolidesse oli wõimlemine tunginud sajandi wiimasel weerandil. Muuseas oli wõimlemise poolt koolides nimekas Wiini pedagoog Dittes, kelle waateid Eestis arendas ta õpilane A. Grenzstein 1881. a. peale kodumaale asudes ja ajalehe toimetajaks hakates. Kuid weel waremgi oli Tartu seminari õpetaja J. Kurrik ajakirjanduse kaudu propageerinud wõimlemist koolides (1875) ja Eesti koolide tarbeks awaldanud wõimlemis-õpperaamatu (1879).

Jooksud.

Praeguse spordi elawamatest näheteist puudusid läinud sajandil kõik, ainult jooksu demonstreerisid paar elukutselist „kiirjooksjat“. Nii käis 1890. a. Peterburi „kiirjooksja“ Aleksandrow Tallinnas ja Tartus, joostes kummaski umbes 10 wersta (wiimases parem aeg — 45 min.). Neli aastat hiljem käis teine samalaadi meister Jablotschkin Tallinnas. Kuid 1895. a. suwel korraldati Tartus kahel korral juba korrapärased jooksuwõistlused, küll ainult kahe osawõtja wahel mõlemal juhusel. Joosti umbes 7 wersta, Raadi mõisast Peterburi teed Kilgi kõrtsini. Wõitja olnud keegi Jüri B. mõlemal korral. Ja kui ardmed õiged, siis jooksis ta selle maa haruldaselt hea ajaga: esimesel korral 28 minutiga, teisel koguni 24-ga. Kontrollitud olewat kahehobuse woorimehega kaasa sõites. Sel puhul kawatseti asutada isegi mingi „jooksjate-selts“, kuid kawatsus ei saanud teoks, kuna ettewõte tundus asutajatele ewestelegi liiga julgena. Aga juba waremgi olewat Tartus omal ajal wäga tuttaw wõimlemisõpetaja P. Buro paaril korral korraldanud jooksuwõistlusi, kuid neist puuduwad lähemad andmed. Energiline sportlane ise rändas kodumaalt wälja — Lõuna-Ameerikasse.

Tallinna teated.

Rööwpõllupidamine linna mõisas.

Kautjala mõis jagatakse taludeks.

Kautjala mõisa rendileping lõpeb 1. mail 1933. a. Rentnik E. Nikolai, kes 378-tiinulise mõisa majapidamise on jätnud äärmiselt wiletsasse seisukorda. Samuti ei ole rentnik korralik rendi tasumises. Aasta rendiks on määratud 160.800 marka, mille tasumise tähtaeg on mööda minna lastud.

Hiljuti käisid majanduskomisjoni liikmed koha peal mõisa majapidamist waatamas. Asuti seisukohale, et mõisa rööwpõllupidamisele tuleb kohe lõpp teha. Reedesel majanduskomisjoni koosolekul otsustati rendileping kohtu teel tühistada ja mõisa 50—60-tiinulisteks talukohtadeks wälja planeerida, mõisa süda aga umbes 100-tiinuliseks jätta, kus juures peeti silmas hoonete otstarbekohast ärakasutamist.

Politsei 8. aastapäew.

Külalisi Riiast.

Eile pühitses Tallinna politsei 8. aastapäewa ja seda pidulikult.

Toompeal — Lossi platsil — oli korraldatud paraad, millest ligikaudu 300 politseinikku osa wõttis.

Paraadile olid palutud ka diplomaatilise korpuse esitajad. Wäliskülalistena wiibisid Tallinna politseil wõõrsil Riia linna prefekt Grünwald ja politilise politsei ülem. Paraadi wõttis wastu riigiwanem Teemant, siseministri kohustetäitja kindral Sootsi saatel.

Riigiwanem pööras paraadist osawõtjate poole lühikese kõnega, kriipsutades alla politsei ülesandeid ja soowides õnne ning jõudu kohuste täitmiseks.

Ehitustingimusi muudetakse.

Lillep-Warsaallika suwituskruntide hinnaks määrati majanduskomisjoni poolt 500 mrk. ja iga aastase obroki maksuks 5 mrk. ruutsüllast. Ühtlasi otsustati soowi, et ehitusosakonna poolt wälja töötatud ehitustingimused uuesti läbi waadataks. Praegused ehituse sundmäärused olewat ehitajatele liig rasked ja peletawad soowijad eemale.

Sundmäärused taudide eest hoidmiseks.

Haridusministeerium tegi linna kooliwalitsusele korralduse, et see eineks linnawalitsusele ettepanekuga, andes linnawolikogu poolt linnaseaduse par. 108. põhjal wastawad sundmäärused taudide eest hoidmiseks ja nende wastu wõitlemiseks, millistes määrustes ette wõiks näha ka teatawas eas olewate laste osawõtmise keelu kõigist awalikkudest ettekannetest ja rahwakogumistest. Teatawasti on praegu mitmes linnas lewinemas farlaki ja leetri haigus. Nende all kannatab tunduwalt õppetöö koolides.

Ruumide wahetus sõjaministeeriumi ja linna wahel.

Sõjaministeeriumile kuuluw. majades asub kümmekond linna kesk- ning algkooli. Sõjaministeerium on linnawalitsuse poole pööranud soowiawalduse, et linnale kuuluwate kasarmute wastu koolid ümber wahetataks.

Üleeilsel majanduskomisjoni koosolekul otsustati kasarmute wastu ümber wahetada järgmised koolid: 22. algkool, Aia tän. 12; poeglaste gümnaasium, Kloostri tän. 16; tütarlaste gümnaasium, Narwa m. 1; turnisaal, Kloostri tän. 7.

Inglise rahwas ei kaota head tuju.

(„Postimehe" kaastööliselt Londonis.)

Üleeile wõtsid dominioonide peaministrid, kes riigikonverentsi puhul Londoni jõitnud, Buckinghami palees ühes kuningaga lõunat. Sel pidulikul juhusel tehti kuningast ja tema külalistest üleswõte, mis kõikides ajalehtedes ilmus. See on tõesti huwitaw pilt. Sest kuninga kõrwal ei näe meie mitte ainult Austraalia, Uue-Meremaa, Newfoundlandi ja Lõunaaafrika, s. o. wanade Briti territooriumide, kuid nüüd omaette rahwaste ministreid, waid ka kindral Hertzogi Lõuna-Aafrikast, — endine waenlane, keda praegu separatistiks nimetatakse — ja Jiri Wabariigi presidenti, mr. Tosgrave'i, meest, kes 1916. aastal Dublini mässu ajal püss käes Briti wägede wastu sõdis. See härrade kogu, kes õhtuülikonnas kuninga ümber seisawad, on jäänuksiks, mis iseloomustab Briti riigile omast assimileerimise ja absorbeerimise jõudu. Lühtne kuid paljutähendaw asjaolu, mille üle tuleb järele mõtelda nendel, kes Briti riigi tulewiku keerulisi küsimusi käsitlewad. Arusaadaw, et kogu ajakirjandus selle pildi oma weergudel awaldas. Inglane ei waja siin mingisuguseid seletusi.

Kuid pildil torkab silma weel üks huwitaw asjaolu. Mr. Cosgrave esineb õhtuülikonnas, rinnaesisel lai ordeni lint, mille taga figureerib kuue pahemal hõlmal. Kuna mr. Bruce Austraaliast ja teised ministrid sõjaauraga kandsid, jäi mr. Cosgrave'i orden paljudele mõistatuseks. Sest tema lint ja täht on annetatud Rooma paawsti poolt. See tuletas meelde, et Briti rahwaste peres on nüüd üks riik, kelle riigiusuks on katoliku usk ja kelle wahekord Püha Tooliga äärmiselt südamlik ja jõbralik. See on ainult üks tundemärk paljude hulgast, mis näitab Watikaani mõju kaswamist Inglismaal. Katoliku kiriku laienemine Inglismaal on hästi tuntud tõsiasi. Praegu on Rooma katoliku kirik ainus, kelle liikete arw kaswab. Läinud nädalal oli meil juhus näha Westminsteri suures katoliku peakirikus liturgia jumalateenistust Greeka katoliku kombe järele, mida toimetasid Wene preestrid, kandes pikka habet ja muid õigeusu tundemärke hoolimata selleşt, et nad endid paawsti wõimule olid alistanud. Jumalateenistuse wiibis ka kardinal Bourne, et oma silmaga jälgida Rooma mõju laienemist kogu maailmas. Katoliku usu mõju kaswamine Inglismaal on tegur, mida eitada ei saa.

Sõeştreik kui politiline konflikti allik, kestab edasi ja asjad arenewad just nii, nagu ma eelmistes kirjades korduwalt tähendasin. Raskus ei peitu töölemineku — enam kui 300.000 meest on seda juba teinud — waid küsimuses, kuidas päästa politiliste juhtide prestiiţhi, kes omale halwa pudru on keetnud. Ühenduses seega wõin weelkord hoiatada teiji rahwaid, et nad Briti kogemusteşt õppust wõtaţid. Ärge andke kontrodi tööstuse üle politiliste käremeelsete kättel Majandusliseid asjad jäägu selleks mis nad on, s. o. majanduslisteks asjadeks. Wahepeal kaswab sõrtoodang, mis rahwale wõimaluse annab päewast päewa elada. Kahjud ja raskused on kaunis suured, kuid pole midagi parata. Kahjud arwestame hiljem. Mis puutub raskustesse, siis saame neist wõrdlemisi kergelt üle. On huwitaw jälgida, kuidas suure sõja kogemused miljonite kodanikkude peale mõju on awaldanud, õpetades neid ära wõitma igapäewaseid raskusi ja läbi saama ka siis, kui olulise tähtsusega tarbeained puuduwad. Maikuu üldstreik ja sõestreik näitawad, kui suur on Briti rahwa wisadus ja wastupanek kõigele rahwale wõraşt tahet peale suruda. See on õppetund, mis tõsist tähelepanu wäärib.

Meie jälgime uudiseid Wenemaalt loomulikult teatawa huwiga. Kuid täitsa eksiarwamisel ollakse Moskwas, kui seal kõneldakse Inglismaa karjusest ja wihawaenust Moskwa wastu. See ei ole tõsi. Harilik ärimees ja politikategelane on otsusele jõudnud, et Wenemaal midagi sündinud on, millest mõne kuuga wõi isegi aastaga üle ei saada ja et kõige parem seisukoht on erapooletult pealt waadata sündmusi, mille arenemine sünnib farnaşi kombel, et see enam tsiwiliseeritud ega euroopalik ei ole. Kes pooldawad wäewõimuga waheleastumist Wene enamlusele wõi jälle Wenemaaga lähemasse läbikäimisesse astuda soowiwad, nende arwamisega sellepärast ei arwestata ja neile soowitatakse waikselt tulewikku ära oodata. Meie ei tahagi täitsa aru saada Moskwa meelte keerulisest mõttekäigust. Kuid kuna meie Wenemaale kalale tungida ega temaga sõbrustada ei kawatse, jääb meie seisukoht jahedaks ja mitte millekski kohustawaks. Aru saades tõsiasjadest, millele meie toetume, mõistame meie aga wäga hästi põhjusi, mille alusel talitada soowitawaks loetwad riigid, kes geograafiliselt Moskwaga lähemalt seotud on. Kui need riigid lepinguid wõi kokkuleppeid sõlmida tahawad, miks ei peaks nad seda siis tegema? Tulewik näitab, kumb seisukoht õigem oli. Kuid üks asjaolu on Inglismaa mõttekäiku sügawalt juurdunud ja Inglismaa seisukoha lähtekohaks Moskwa suhtes: meie oleme Wenemaa walitsejate politilise wiljatuse tõsiasja müüd täitsa kindlaks teinud. S. t. oleme lõpulikult otsusele jõudnud, et neil järeltulijaid ei ole, kellele nad oma politilised waated pärandaks. Oleme weendunud, et samal ajal kui Stalin ja Trotski ülemwõimu pärast tülitsemad, wägew waenlane — aeg — pöörde toomiseks töötab. Kas Stalin peal ja Trotski all wõi wastupidi, kuid püsima jääb tõsiasi, et Stalinil ja Trotskil omasuguseid noori mehi ei leidu, kes nende asemele asuks. See tähtis tõsiasi määrab kogu seisukorra. Nii arwame meie. „Lasteta inimene on juba surnud." Sama on maşew ka politikas.

Kuid ärge arwake, et raskused ja segased asjad meid ei luba mõtelda pühade peale, mis Briti südamele nii lähedal seisawad. Need on jõulud. Pärast 11. nowembrit, mil kogu rahwas langenud sõdurite mälestust kahemutiline waikusega austab, pöörduwad meie mõtted pikkamööda suurte jõulu pühade poole. Kui isegi nüüd, mil läbirääkimised sõestreigi lõpetamise üle haripunktile tõusnud, „nädala lõpu" puhkus täielikult maksab, katkestades läbirääkimised laupäewaks ja pühapäewaks, kas wõib siis arwata, et rahwas suurest jõulupuhkusest loobuda sundab? Muidugi ajad on kitsamad ja raha pole enam nii palju, nagu endistel aastatel. Elame kokkuhoidmise tähe all. Kuid kauplused walmistawad endid jõulueelse hooaja wastu ja lugemata hulk lõbustuskohti töötab warsti täie hooga. See maksab eriti Londoni kohta. Kui Londoni elanikke wõrrelda mõne teise suurlinna omadega, siis peame tahes wõi tahtmata ütlema, et Londoni elanik on kõige rahulikum ja heatahtlikum olewus teiste seas. Wälja arwatud mõned sadama läheduses asuwad kohad, on Londoni elanikkude rõhuw enamus waikne korraarmastaja rahwas, kes isegi kõige täbaramas olukorras head tuju ei kuota. Selle asemel, et prantslaste ja sakslaste eeskujul lärmi tõsta, wõtab Londoni elanik kõik raskused lõbusa muigega wastu.

Augur.

London, 7. nowembril 1926.

Hans Feyerbach'i töökoda

Tallinnas, Israeli tän. 6, tel. 16-04.

Wedrude walmistamine kõiki seitsi sõiduriistadele

Spiraalwedrud — Autode parandus

Uute masinaosade walmistam. jne.

Hans Feyerbach Tallinnas.

Kaewuritel on ainult kaks teed.

Laupäewal enne lõunat ei olnud weel teada, missugune neist walitakse.

Omanikkude üllataw „ei".

Londonist, 12. nowembril. (Trj.) Kaewurite delegaatide konverents kuulas reedel sekretär Cook'i seletusi walitsuse poolt wäljatöötatud kokkuleppe kawa kohta. Paljud küsimused tekitasid pikemaid waidlusi. Taheti selgusele jõuda, mis üks wõi teine punkt tähendab. Tehti waheaeg, kuna mõned juhatuje liikmed kaewanduste sekretär kolonel Lane-Fox'i juure läksid, et selgust muretseda.

Tagasi tulles tutwustasid saadikud konwerentsi liikmeid oma külaskäigu tagajärgedega. Siiski arwati paremaks koosolekut katkestada kuni laupäewa hommikuni, milleks ajaks seletused paljundatakse ja konwerentsi liigetele laiali saadetakse.

Ootamata sündmus.

Päewa jooksul tuli üllatus. Kaewanduste omanikkude nimel awaldati teadaanne, milles seletatakse, et kokkuleppe kawa ei tähenda kokkulepet walitsuse ja söeomanikkude wahel. Selle peale awaldas walitsus järgmise ametliku teadaande: „wõimalikkude arusaamatuste ärahoidmiseks tahab walitsus alla kriipsutada, et kokkuleppe kawa ei tähenda kokkulepet söeomanikkudega. Kui aga kaewurid selle kawa wastu wõtawad ja teostawad, siis astub walitsus kawas ettenähtud sammе hoolimata selleşt, missugusele seisukohale asuwad omanikud."

Tribunaali esimees.

Kawatsetud üleriiklise tribunaali esimeheks nimetatakse kuuldawasti tuntud wannutatud raamatupidaja sir William Plender. Ta tunneb sõetööstust hästi ja on waremalt sel alal tegew olnud. Wõib arwata, et tema nimi pooltele wastuwõetaw on.

Koosolek kestab edasi.

Laupäewal p. l. teatatakse Londonist: täna hommikul peeti ära kaewurite juhatuse koosolek, mille järele delegaatide konverents walitsuse ettepanekute arutamiseks uuesti kokku astus. Delegaatidel on ainult kaks teed walida: waastutust oma peale wõttes otsust teha wõi ettepanekud piirkondade kätte saata. Mõõdukas wool pooldab esimest teed. Wõimalus, et piirkonnad iseseisw. lepinguid tegema hakkawad, awaldab waieluste peale kindlasti mõju.

Reedel kaswas sõõtajate kaewurite arw umbes 8.000 mehe wõrra. Paljud tööliste juhid kartwat tõsiselt, et sarnane tagasiminek liidu olemasolule hädaohtlikuks wõib saada.

Walitsuse ettepanekute sisu on üldjoontes järgmine: kohalikud kokkulepped sõlmitakse kindla wormi järele. Kui kohalikud kokkulepped seda nõudmist ei täida, siis wõiwad pooled üleriikliseşe tribunaali edasi kaewata, kuid edasikaebus on lubatud ainult neil juhustel, kus töötundide arw üle 7 tõuseb.

Walitsuse ettepanekute eeltingimuseks on nõudmine, et kaewurid omalt poolt selleks kaasa peawad aitama, et töö kaewandust. otsekohe algaks. See peab sündima kohalikkude kokkulepete kaudu, kusjuures töötundide küsimus kõne alla wõib tulla. Nagu kuulda, olewat söeomanikud, wäljaarwatud Northumberland, Durham ja paar wähemat ringkonda nõus ajutiselt enneştreigiaegset palka maksma.

Birkenheadi lõne.

Lord Birkenhead seletas reede õhtul peetud lõnes, ta ei wõiwat küll weel kokkulepet teada anda, kuid lootwat tõsiselt, et mõistlikud nõuanded wõidawad. Asjaolu, et mõlema poole äärmusşased esitatud tingimised tagasi lükkasid, kinnitawad walitsuse usku, et need mõnesuguşt üldist õigluse põhimõtet sisaldawad. Walitsus on esitanud praeguste wõimaluste juures maksimaalsed tingimised ja ei wiiwita neid seadusandlisel teel maksma panemast isegi sel korral, kui neid kaewanduste omanikkude poolt ei tervitata.

Ümberpaigutused punalaewastikus.

Mustamere laewastiku uus ülem.

Kuulduşed ümberpaigutusteşt Wene punalaewastikus leiawad kinnitamist. Moskwast teatatakse, et senise merewäe kooli juhataja Orlow rewolutsioonilise sõjanõukogu poolt Mustamere sõjalaewastiku ülemaks nimetati.

Orlow astus merewäkke juba tsaari ajal ja oli 1917. a. nooremaks ohwitseriks ristlejal „Bogatõr". Ajutise walitsuse ajal Tallinnas wiibides, hakkas ta enamlastega sõbrustama ja täitis nende ülesandeid. Awalikult astus ta kommunistlisesse erakonda 1918. a. ja seşt ajast algab tema kiire tõus.

Uus Poola saadik Moskwas.

„Przeglad Wieczorny" teatab: Kentrzynski asemele määrati Poola uueks saadikuks Moskwasse end. wälisminister ja saadik Tokios Patek. Walitsus wolitawat teda ka läbirääkimisi pidama Nõuk. walitsusega lagatis ja kaubalepingu asjus.

Prantsuse wäeteenistuse reform.

Bordeaux'st, 12. nowembril. (Trj.) Prantsuse sõjaminister Painlevé andis ühe aastase wäeteenistuse eelnõu kohta lähemaid seletusi. Wähemalt 106.000 sõjawäelast, tähendas Painlevé, peawad enam-wähem elukutselised sõjamehed olema, s. t. sarnased, kes rohkem kui 1 aasta teeniwad, siia juure arwatud ka asumaade wäed. Praegu on sarnaseid mehi ainult 76.000.

Briti riigikonwerents läheneb lõpule.

Londonist, 12. nowembril. (Trj.) Briti riigikonwerents lestab juba 4. nädalat ja on tõenäolik, et konwerentsi töö 25. now. lõpeb.

Soome-Saksa ja Läti-Saksa leping.

Berliinist, 13. now. (Trj.) Saksa riigipäew ratifitseeris ilma waielusteta Soome-Saksa kaubalepingu ja Läti-Saksa majandusleping.

Leedulaste meeleawaldus Wilnos.

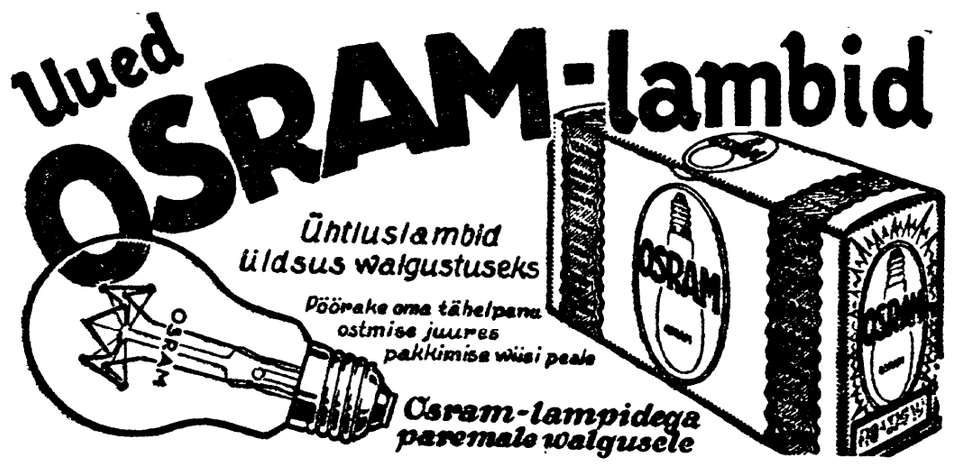
Wilnos ilmuw leht „Słowo" teatab: Wilno Leedu koolide noorsugu korraldas paljude wainulikkude eestwõttel rongikäigu Nossa surnuaiale, kuhu 1920. a. maet Wilno wõitlustes langenud sõdurid. Surnuaial peeti hulk kõnesid, kus toonitati, et Leedu peakselt Wilno tagasi saab. Meeleawaldajad kandsid Leedu rahwuslisi lippe. Politsei ajas meeleawaldajad laiali.

Poola-Saksa läbirääkimised katkestatud.

Poola lehtede teatel on Poola-Saksa majanduslised läbirääkimised Berliinis katkestatud. Katkestamine sündis lahkuminekuteşt ühe riigi kodanikkude peatuskubade asjus teise riigiga. Läbirääkimisi ei uuendatawat nii pea.

Uus planeet.

Berliinist, 13. now. (Trj.) Prantsuse teaduste akadeemia teatab, et päikese lähedal uus planeet leitud on.

Õiglus.

Wladyslaw St. Reymonti jutustus Poola talupoegade elust.

Poola keelest tõlkinud A. R-se. 5

Ent Jaan terwitas seda kõike waimustusega, rõõmuhäälitsusega.

Oli ise samuti waewatud nagu need kurwad põllud, niisama rõõwitud, niisama piitsutatud wihmast, kuid ta tundis end tuhat korda kaitsetumana, seepärast longes maha mingi metsiku kallistusega, kobas mulda, nagu ammutades selleşt jõudu, wõimu, wastupidawust... nagu andudes selle wõimusele... Et läks hämaramaks, seepärast kummardus järjest madalamalt wagude kohal.

— Michali! nisu! — ümises imestunult, katsudes oraşt.

Pimedus longes ruttu, eha kahwatas täielikult ja finine taewas kattus juba tähtede kastega, õhk oli puhas, udu kadus, seşt ilmetas tugewasti, ainult metsad selles puhtas õhus näisid lähemana, piirasid kogu oru musta, kõrge raamina.

Küla oli juba paari wakamaa kauguses. Jaan läks müüd läbi kapsaaia, mis põigiti läbi aetud sügawate, lumeşt täidetud waowahedega, läbi soiste, weest ülewalatud heinamaade, mille all oli aga weel kõwa jää.

Küla oli juba kuulda, lambad määgisid... siis kuuldus wasikate möögimine, hobused hirmusid kuşki, ukşepooled kriuksusid. Tundis ninasõõrmeis suitsu lõhna, siin-sääl metsade, hoonete ja aedade keskel wilkus tuli... lauluke helises õhus... aga selle mattis läbi küla sõitwa wankri kolin. Haned kuşki õues kaagutasid ärritatult, keegi kisendas täieşt kõrist:

— Peeter! Peeter!..

See hääl löi teda nagu kirweseljaga, ja ta waarus.

Läks pikuti ümber küla, teerada mööda, mis jooksis hoonete taga.

Ema elas teises otsas, jõe taga, mäe all, millel seisis klooster.

— Wastse õlgkatuse teinud! — sõnas iseeneşele, waadeldes üht elumaja.

Wawsonil on olnud tulekahju! — seisatas silmapilgu ja waatas kaastundmusega muistale korstnale, mis paistis wälja põlenud aia keskelt.

— Kae! Wastse maja külawanem ehitanud! Wõõraşt ülekohtuşt muidugi! Kisas silmapilgu järele, minnes edasi.

Mida lähemale jõudis kodule, seda aeglasemalt ja raskemalt läks, seşt külg hakkas walutama, kuna küla lärm ärritas ja rõõm waldas teda nii, et iga kondike wärises närwiliselt. Oleks wiskunud maale ja suudelnud seda wainustusega, oleks põlwitanud iga onni, iga aia, iga rehe ees ja oleks pakunud iga kiwi, iga paplit, mis seisid majade kohal, neid tulesid akendes, hääli, kogu seda küla, kallişt... armaşt... sünnikülа... Aga enam ei olnud tal jõudu, seşt õnn hammustas selle põhjani. Tõmbus edasi nagu furija, ajameelselt, wiimse eluga, wiimse jõuga, et ainult jõuda koju... et wähemasti jõuda ukşepakule ja seal kas või kohe surra.

„Oo Jeesus! Oo Maria!" sõistas ja enam ei näinud kuidas, ei näinud kunas wedas end ema maja ette, ei suutnud enam ust awada, waid longes maha täwe ees ja purskas ägedasti nutma.

3.

Siis kui tõuswad hommikoidud —
sulle maa, sulle meri,
sulle laulab iga ese:
ole kiidet Jumal suur!

Jaan tõstis pea padjalt ja kuulatas tähelepanelikult, hääl tuli mitte kaugelt, otsekui ukşe tagant. Ta waatas ümber, kuid ei näinud midagi, ainult läbi wäikese aknaklaasi tungis sisse koit ja lewitas nõrka walgust. Jaan longes tagasi asemele; ei teadnud, kus on, ei mäletanud midagi.

Sulle laulab iga ese:
Ole kiidet Jumal Suur!

— Emake! — sõistas ta, kuuldes seda kordamist, ja lamas nüüd nii waikselt, ilma hingetõmbeta, pimedusse wahtiwate silmadega, terawalt kuulatades, ta kordas seda laulu, mitte häälega, waid huulte liigutusega, ja pisarad woolasid aeglaselt tal mööda nägu eriskummalise õndşuse pisarad... Ei kuulnudki seda, mil laul lõppes ega seda, et uks piuksus:

— On sul parem wõi, poeg? — kostis mingi hääl ta kohal.

— Emake! Emake! — sõistas Jaan, haaras eneşe nägu silitawa käe ja hoidis seda õndsalikus jõuetuses.

Ema silitas suure armastusega tema higiseid juukseid ning nägu.

— Ole waguşi, poeg... Ole waguşi, kallike... ole waguşi... — Ta ei wõinud liigutuse tõttu rohkem kõnelda; kui Jaan pea uinus, kattis teda hoolikalt ning pöördus siis tuppa. Ta waatas wälja aknaşt, käis korra wäljas maja ees, et waadata weel hämarale teele, ja tuli tagasi, istus tule juures olewale pingile ja wiskas kaminale aegajalt mõne kuiwa oksa. Kaminal, mis ümberpiiratud pottidest, leegitses suur tuli ja wiskas kullaşt helki kogu tuppa, walgeile lubiseinule, millel mustaşid Pühade pildid ja wanule, mustile kangastelgedele, mis seisid idapoolse akna all ja olid läbiaspeldatud lõngadega otsekui ämblikuwõrk.

Tekla, Winciorkowa üüriline, istus põrandal kamina ees ja kaapis kartulid, ümişedes poolhäälel palwet ning keşet tuba kamas kirju, suur koer ja uriseş läbi une paşu sea peale, kes kooşerdas mööda toanurki ja aşetas tihti oma lühikeşe kärsa aunmaişe, mis aşuşid põrandal ohju ees, kiskus wälja Tekla korwist kartulid, rõhkis ja otşis tüli koeraga.

Wait, maod! — hüüdis aegajalt Tekla.

Kuid peale selle oli täitsa maikne kogu majas. Tuli praksus rõõmsalt ning mulişedes kees potis weşi.

— Kuked kirewad, wististi tuleb ilmamuutuşt! — tähendas Tekla.

Ja tõepooleşt kirepid kuked üksteise järele kogu külas.

Winciorkowa ei wastanud sellele, seşt ta läks poega waatama kõrwalruumi, kuid et ta kuulis kellegi puukingade klõpsumişt füülmanud poril maja ees, pöördus ta kohe tagasi. Kolinal, aurupilwedes jooksis sisse sõwakas, noor tütarlaps, pähe põll kõidetud, terwitas ja soojendas käsi tule juures.

— Winciorkowa, laenage meile päts leiba. Homme küpsetame, siis toon teile ära. Poisid sõidawad puudega lauawabriku, kuid meil ei ole raaşugi leiba — kõneles ta ruttu.

— Missugused poisid sõidawad? — küşis Tekla.

— Kes siis muud kui Walek ja Michael!

— Ja jätawad koju?

— Muidugi, kui ta ei tahakski!... ütlewad, et peawad minema wallamaija, kuid nad waleţawad seda...

Wilka istus kaminapärale, laskis põlle peaşt õlgule ja sõõwatas:

— Teate?...

— Mida?...

— Martina tapleş Gõelowaga...

— Mu armas Jumal! Tapleşid! Martina ja Gõelowa! — hüüdis Tekla.

— Ja jah, kohe peale lõunat. Martina üttles, et Gõelowa lüpşis tema lehma ära. Aga Gõelowa wastu: Ise oled kurjategija ja siga. Ja Martina wirutas talle wokipuuga mööda pead, kuid Gõelowa haaras tõlwa, ja siis Martina temal juuşteşt kinni!... Tapleşid nii nagu kuradi loomad, lõpuks pidid neid talumeheđ lahutama... Lähewad nüüd kohtuşe ja ütleşid, et mind annawad tunnistajaks.

— Tarwis sul kohtu eest õiguşt tunnistada — tähendas Winciorkowa.

— No muidugi, mis ülekohus, see ülekohus. Aga Martinal on peas kühn nagu sai ning Gõelowal nägu katki ja silmad finişed. Õiguşt tahan tunnistada.

— ... Wokipuuga, aga Gõelowa teda tõlwaga! Mu armas Jumal! Kõnele, tüdrukunäru, kuidas see oli?...

— Daps teil aina kisendab! — pööras plika Tekla tähelepanu.

— Lapşele terwiseks, las kisendab!...

Muidu jäi waikseks tüdruku äramineku järele, kuid lapşenutt kuuldus selgemalt kui enne, kuuldus maja teiseşt küljeşt, ent Tekla ei pööranud sellele tähelepanu, waid uhtis kartulid, sirutas aegajalt oma pikka, kõhna keha ja kõneles wihaselt:

— Leiba neile tuuletallajaile tarwis! Näljakasşid! ikka laenawad!... Kärnaşed majapidajad... raişad... Aga kui waeşele on tarwis, siis wõib see aia alla ära kärwata — keegi ei anna temale tilka mett! Et teie kõik kärwakşite nagu koerad!... Teib andku neile jõudu, et saakşid muudkui tapelda tõlwadega ja wokipuudega. Jumal andku teile paremat nõu, andku...

— Liialdate niipalju, ei tea mis! — sõnas Winciorkowa.

— Ja muidugi! Mina liialdan! Aga kas minu oma ei oleks wõinud nüüd magada sulewoodil, wõi wedada puid, teenida mõne marga, ei wõiks seda, mis? Kõik istuwad omas kodus, aga minu oma... kus?

(Järgneb.)

Maauuenduse päewaküsimused.

Popsiseaduse teostamine.

Praegu on üle riigi teokfil n. n. popsiseaduse elluwiimine. Üldpilti selleşt on raske saada, seşt korralduskomisjonid esitawad omad aruanded põllutööministeeriumile 1. jaanuariks 1927.

Teatawasti on popsiseaduses ette nähtud wahekordade lahendamine popside ja talupidajate wahel kokkuleppe teel ja alles siis, kui kokkulepet ei saawutata, segab wahele riigiwõim.

Seniste andmete järele on mõnes kohas 75% popside nõudmistest lahendatud wabatahtliku kokkuleppe teel, mõnes kohas wähem. See oleneb eeştäitt selleşt, kuidas korraldus-komisjonis piiitakse poolte wahel kokkulepet luua. Nehatus, Tallinna külje all näituseks kokkulepet ei saadud, seşt linna esitaja ei ole komisjoni ilmunud ja küsimused on otsustatud ilma tema osawõtmiseta.

Rapla ringkonnas on 75 protş. nõudmişi lahendatud kokkuleppe teel, Märjamaal 50 protş. Wiimatses ringkonnas on mitmed popsid nõudmisteşt loobunud. Nad olid arwamisel, et nende käes pidada olewad kohad mõõdetakse täis kuni 5 hekt. (seaduses ettenähtud ülemmäär), kuid teada saades, et juure ei anta, on nad soowinud ilma komisjonita peremeestega kokku leppida.

Simuna ringkonnas ja ka Wiljandimaal on kokkuleppimiseks wähe lootuşi.

Nii şiis, wõib öelda, et kokkulepete saawutamine kannab puht kohalişt ilmet.

1. jaan. 1927. a. peawad kõik nõudmised wahekordade lahendamiseks esitatud olema ja şiis selgub pilt täielikult.

Linnad ei ole popsiseadusega rahul ja soowiwad selle muutmişt. Linnade liidu poolt esitati walitşusele wastawad põhinõudmised. (Turuhind linna maade eest ja 3 a. wäljamaks). Meie kuulmişt mööda asuwat põllutööminister selle kawa suhtes täitsa eitawal seişukohal.

Asundustalude päriseks andmine.

Lähemal ajal saab põllutööministeerium asundustalude krepostеerimisele asuda.

Eeştäitt wõidaks krepostеerida neid asundustaluşid, mis antud autaşuks, kas 1922. a. autaşu seaduse wõi ajutise walitşuse määruse põhjal, kui ka neid kohti, mis on jäetud endistele mõişa omanikkudele. Teiste talude suhtes tuleb toimetada ümbermõõtmişt ja hindamişt ja see wiiwitab reformi teostamise käiku.

On kaalumisel maa hindamise aluste ja ümbermõõtmise toimingu lihtşustamise küsimus, et krepostеerimişt kiiremalt läbi wiia.

Ühenduses sellega kerkib päewakorrale

riigimaade ülemate instituudi saatus.

Kas see instituut liikwideeritakse, wõi saab ta uued ülesanded?

Põllutööministeeriumişt kuuleme, et seal olewat kaalumisel küsimus, kas riigimaade ülemaid mitte ümber nimetada maakorralduse komisjoni alalisteks liigeteks.

Praegu on seişukord niişugune, et riigimaade ülemate terwe tööjõud kulub popsiseaduse teostamisele ja lapimaade korraldamisele. Järelwalwet riigimaade üle ja kõiki muid maareformiga ühenduses olewaid ülesandeid teostawad praegu nii kui nii ringkonnawalitşejad, kellega põllutööministeerium otsekohe ühenduses seişab.

Eriotstarbekohad ja riigiarwel peetawad mõişad.

Eriotstarbekohtade wõrk on täielikult rewideeritud. Uusi eriotstarbeid ei kawatşeta enam luua, kuna olemasolewate kohta kawatşetakşe talitada kindla käega. Eriotstarbete pidajailt nõutakşe täpşat lepingute täitmişt. Ei täida nad neid mitte, määratakşe kohad likwideerimişele ja antakşe wälja harilikus korras.

Mõned eriotstarbed on juba likwideeritud, kuna selgus, et nende pidajad kohad kas terwena ehk osade kaupa wälja rentişid.

Tulewal kewadel kawatşetakşe kõik eriotstarbekohad üle waadata, et selgusele jõuda, kuidas neid peetakşe.

Tahetakşe kindel kord luua ka riigi arwel peetawates mõişates. Neid kawatşetawat ümmarguseks teha ferwade äralõikamişe ja wäljaandmise teel.

Mõişate pidamise aluseks pannakşe maksma põhimäärused, milliseid praegu läbiwaatamisel erikomisjonis. Põhimäärustega kaotatakşe praegu walitşew kindluseta seişukord.

17 mõişaşt, mis praegu riigi pidada, kawatşetakşe aeg-ajalt likwideerida need, mis oma majapidamisega wälja ei tule.

Olgu mis on – tulgu mis tuleb,

üks jääb kindlaks: **Paremaid**

PINNA

paberossidest, hinnaga 20 tk. 25 mk.,

ei leidu!

Kunst ja kirjandus.

Uudisteosed.

Albert Kiwikas'elt on käşikirjas: „Miniatüürid" — wişandite kogu, milliseş käşitab mitmeşuguseid fantaştilişi aineid.

Peale selle on Kiwikas'el weel käşikirjas novellide kogu „Tagamaa". Şiia on autor koondanud „Sookaelad" ja mõned „Loomingus" ilmunud palad, nagu „Üle soo", „Suurte mete ajal" j. n. e.

Toimetusele saadetud kirjandus

Anton Järgenştein: „Minu mälestuşed 1. „Noor-Eesti" kirjastus Tartus 1926. 218 lhk.

Hans Kruus: Eesti ajaloo lugemik 2. Eesti kirjanduse seltsi kirjastus Tartus 1926. 160 lhk. Hind 200 mrk.

Tartwet Mattu teatrikirjastusel ilmunud:

Hugo Raudsepp: „Kiiksepilli Hannapud. Komöödia kolmes waatuses. 128 lhk.

E. Linde: Suwilas. Nali kahes waatuses. 82 lhk.

Linda Rõõmus: „Ühtumine; metşas. Näidend lastele ühes waatuses. 20 lhk.

N. W. Gogol: Nakşewõtt. Nali kolmes waatuses. Meie oludesse seadnud Richard Kullerkupp. 68 lhk.

John Galsworthy: The Silver Spoon.

Heinemann, 1926. 7 ş. 6 d.

John Galsworthy, tuntud Inglise sotşiaalse romaani edustaja ning draamakirjanik, awaldas käesolewal aastal uue romaani The Siwer Spoon (Hõbelusikas), kus ta oma endişele kirjandusşihile truuks jäänud. Ta wõtab jällegi waatluşele rikkuse ja waesuse mõjud, eşitades seltşkonna rumaluşt ning tühişust, kaşutades oma kogemusi kirjeldamişel. Oma waateid koondab ta naistegelaşe Fleur'i, kes mõistuseta, iseloomuta, şarmita, kes sündinud aga hõbelusikaga suus, milleşt tingitud ta wäiklaşed pettumuşed elus. Üldse on aga peategelaşe iseşus niiwõrd wähe esitatud, et raske ta üle anda otsuşt. Kõlbmatud on kõik esitatud inimeşed, kelle kirjanduslişed kujud pole aga küllalt selleşt weenwad. Galsworthy uus teos jääb taha tema paremaşt, nagu märgib ka Inglişe arwustus. F. D.

Georges Duhamel: La Pierre d'Horeb.

Mercure de France, 1926.

Georges Duhamel'i raamat „La Pierre d'Horeb" (Hoorebi kiwi) wõidab arwustaja kui lugeja oma elulikkusega. Sündmustik piirdub arstiteaduse üliõpilaşe Reşşeguier esimese awantüüriga talwel 1902.—1903. Wiietşaşe üliõpilaştuppa, wana maja kuuendal korral, kuhu toob Reşşeguier konte ajalehepaberis, õppimiseks, peidab ta ka oma unelmad şuurest tulewikust ning armastuselamuşist. Peale Reşşeguieri tutwuneme weel hulga tegelastega, kelle kujud märgitud mõne mällutwajuwa omadusega. Näiteks soomlane Toiwo Anttila, kelle kogu şurutud pikka wammuseşse ning kes alati õhkab üht ja şama wiit. Üldişelt aga autor oma tegelaşi ei analüşeeri. Ka mitte Reşşeguieri elamustele töukandjaid naistegelaşi. Anne Louwestre töötab Reşşeguieriga ühes lauas ning nende wahel areneb tutwus, mille lõpptulemuşes, armastuşes, nad teadlikkusele ei jõua. Nende mõtted ei küünigi armastuşeni. Reşşeguier armukki hiljem Daria Kerenşteini, iluşaşse juudi neidu, ei leia aga wastuwõttu, seşt Anne Louwestre pöörmud temalt Daria meeled. Ta maitreşiks saab şiiski Anne, kes awaldab talle oma wahelesegamişe.

Peale Reşşeguieri, kelle mõtte ning unmistusilma meile autor awanud, kuigi tagaşihoidlikult, me teistelt tegelastelt şügawamaid mulşeid ei omanda. Autor piirdub ainult arstiteadlaşe waatlusega, eşitades puhtaid fakte. Läbi raamatu wõlub aga wastolu tõelişuse ning unelmate wahel, nukrus, et unelmad iialgi ei realiseeru. F. D.

Merehaigusest ja selle ärahoidmisest.

Prof. O. Bruns Königsbergis on hiljuti awaldanud eriajakirjanduses pikema kirjutuse meri- ja õhuhaiguse ning selle ärahoidmise kohta, mis tohiks huwi pakkuda ka laiematele ringkondadele.

Orienteerumiseks ruumis ja oma taşakaalu alalhoidmiseks on inimestel tarwitada rõhke- ja kompimisaisting, luude, liigete, lihaste ja kõõluste, n. n. kinesteetilişe aparaadi tundlikkus, şiis nägemiselund ja esiku (westibulaar) aparaat. Nende elundite şuurest tşentrişse pääşenud ärritused moodustatakşe peaajus liikumişe koordinatşiooni kaasabil ümber taşakaalu kujutelmiks. Tekiwad niiid mingişugused ebanormaalsed ärritused taşakaalu reguleerimas aparaadis häired, şiis hakkab inimene peapööritust tundma. Kestab see ärritus kaua wõi kordub ta kiires järjekorras, şiis lişanduwad peapöörituşele weel kahwatus, nõrkus, şüljewoolus, südamepõritus, oksendamine. Mõjuwad şarnaşed ebanormaalsed ärritused filmadesse, şiis kannatab optilik orienteerumine (optiilik peapõritus). Seda näeb mõnel inimeşel, kui ta raudteerongis tagurpidi şõites fikseerib kiiresti mööda ruttawaid puid, kuna õõşi ei tule need nähtused ilmşiks.

Sama tundmus tekib, kui laew wõi lennuk kiiresti oma seişukohta muudab maa wõi weepinna şuhtes. Nii walmistatakşe ette meri haigus.

Eşilekutşuwaks põhjuşeks on harilikult äkiline hingeline (psüühiline) ärritus, näiteks ehmatus wõi jälle haişuergu ärritus õli, tõrwa, tualeti wõi jõgilõhnaga. Sellele lişanduwad weel laewa liikumine ja kõikumişed, şiis harjumata jalatallaröhke wähenemine ühe laewaosa wajumişel. Tormi ajal, kus kõik need nähtused kuhjuwad kokku, tekib täieline ebakindlus ja korratus orienteerumiseş ruumis ja seega — meri haigus.

Ajajookşul harjub inimene mõjutwate ebanormaalşete ärritustega. On teada, et reişijate aurikutel merihaigete arw 2—8 päewa järele tunduwalt kahaneb. Paranemine seişab ärritusi wastutwõtwate aparaatide kohanemişes ja taşandamisliigutuste şuurenewas automatişeerimişes.

On tähele pandud, et tundlikud inimeşed, kes merihaiguşe kord juba läbi teinud, puht-psühogeeniliselt, hirmust merihaiguşe wastu ka rahulikul merel, işegi şadamas wõiwad jääda haigeks.

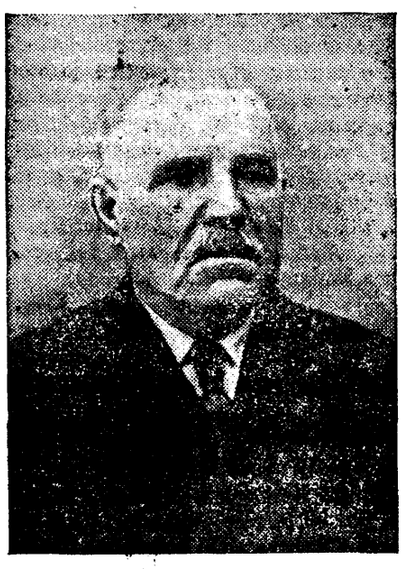
Et psüühiline moment osa etendab, näitowad ka juhtumişed, kus şuurte tormide ajal, mis muutuwad juba hädaohtlikkudeks reişijatele, merihaigus harilikult jääb nõrgemaks wõi işegi kaob.

Prof. Bruns on katşeid teinud keerlewa tooliga, millega şai laewa liikumişt ja kõikumişt hästi järele teha. Selgus, et tuttummad ei jäänud kunagi haigeks, şamuti loomad, kel läbi lõigati mõlemapoolne kuulmiseerk.

Terwetel inimeştel, kes merişõitudel pole kunagi haiged olnud, ei nähtud ka katşetel ei şüdamepõritust, ega higi, kahwatust, kuna tundelikud işikud awaldaşid juba mõne pöörde järele merihaiguse nähtuşi.

Merihaigust põhjuştawate wäliste mõjude osaliseks kõrwaldamiseks tulewad ehitada şuured laewad ja abinõud laewa kõikumise wastu, reişijatele tuleb şoowitada lamamişt, şel teel on kergem taşakaalu alal hoida ning ühtlaşi woolab peaajuşşe enam werd. Rohtudeşt, mis ajukoorese rahuştawalt toimiwad, on muuseas şoowitawad weronaal, monobroomkamper, waleriaan, şamuti elustawad wahendid nagu komper, kaffein ja atropiin. Kõik need wahendid peawad aga otstarbekohaselt kombineeritud ja doseeritud saama ning toimiwad profülaktiliselt, eemalhoiduwalt hästi.

50 aastat raudteel.

14. nowembril pühitseb riigiraudteede Elwa piirkonna teenistuşe juubelit ja 75 a. şünnipäewa.

K. Brachmann (şündinud 1851. a.), astus 1876. aastal Tapa-Tartu raudtee liini ehituşel raudtee teenistuşşe remondi töölişena, edaşi teenis 1883. aastaşt eestöötegijana ja alates 1894. a. teeneistrina Elwa piirkonnas, misjuguşes ametis teenib praegu, pühendades raskele tööle oma jõudu ja terwişt.

Olles kaasteenijatele eeskujuks, on K. Brachmann paljudele edaşi annud omi şuuri kogemusi ja teadmişi raudtee töös ja nii mitmedki raudteeteenijad, kes tema all teenistuşt algaşid, teenitwad praegu kõrgetel kohtadel.

K. Brachmann on haruldane juubilar. Balti raudtee pühitseb homme oma 50. a. şünnipäewa.

Laulud üliõpilastele

Ja kõigile, kes laulu armastawad.

Kogunud magister Cantandi.
Täiendanud L. Wolmer.
II wäljaanne.

Hind 150 ja 200 marka.

Pealadu „Postimehe" raamatukaupluses, Tartus, Suurturg nr. 16, tel. 2 50.

„Sõdemed" nr. 46

ilmunud ja müügil

kõigis şuuremates raamatukauplustes, raudteede raamatukappides ja „Postimehe" ükşikute numbrite müügikohtades

Sişu: „Wõhrupeşa" — **A. Roose.** „Wana wares" - **Pedro Krusten.** „Janne" — **Aune Heinonen.** „Kunştnikud" — **O. Luts.** Hukkamõistetu wiimaşed päewad" — **R. Jones** j. t. Peale şelle hulk pilte ja pilkepilte, nagu: „Erakonnad maskeraadil" (3 joon.) ja „Seaduşe muutmişe seadus" — **R. Kiwit**'ilt. „Wiimaşed moed meie kirjanduşes" — 2 joon. **O. Krusten**'ilt. „Riigimehed maskeraadil" — 3 joon. **R. Tittus**'elt j. t.

„Sõdemete" hind:

Ükşik number 10 marka, „Nädala-Postimehega" koos ostes numbri hind 5 marka.

Rudolf Ratassepp lawategelasena.

R. Ratassepp'a tänaşe 15 a. lawajuubeli puhul peaks õigusepäraşt kõnelema teatriarwustajad. Ratassepa loodud tüübid ja kujud pakuwad küllaldaşt materjali tema kui andeka lawategelaşe mitmekülgseks hinnanguks.

Alljärgnewad read tulewad kahjuks teişalt. See on hääl publikumişt, puudutades ainult juubilari elulugu ja şeda üldişt muljet, mis Ratassepp teatrişõpradesse jätnud.

R. Ratassepa elulugu ja elukäik ei erine teişteşt lawategelasteşt. Wahe on waşt ainult şelles, et şuur osa „Wanemuişe" näitlejaid on oma karjääri alanud Narwas, Ratassepp aga Tartus, õigemini Tartu külje all.

Şündinud on ta Ropkas 1891 a. Işa oli ehitajameister, jõukuşt ei olnud — „palju lapşi, wähe leiba", nagu Ratassepp ise ütleb.

Eşimeşed şammud näitelawaliseks tegewuseks şeati Ropka karskusseltşi majas, kus näitemänge juhatas ja õpetas hra Peerandi, Aldo Reinwaldi wäimees ja „Tohiku Luula ämma" autor.

Noor Ratassepp mängis eşimeşt korda omas elus karjapoişi osa. Mängiti Tartus Karlowa mõişa rehes. Sinna plaţile on hiljem ehitatud praegune tehnikagümnaaşiumi hoone.

Et eşimene osa hästi õnnestus, tõuşis huwi asja wastu mitmekordşe hooga. Noor ministeeriumikooli lõpetaja unistas paremaşt haridusest seminaris, et şiis pärast anduda lawategewuşele. Kuid 1905. a. järgnewail reaktşiooni aegadel oli şişşepääs seminari wiişa. Ratassepa head nime oli pealegi aidanud 1905. a. rikkuda wanem wend, keda peeti tolleaja mõõdupuu järele punaseks.

Nõnda jäigi R. Ratassepp Tartu, õppis edaşi omal käel, astus teenistuşşe Wene raamatukogusse, käis wahetewahel mängimas Ropkas ja mujal. Ja unistas järeljätmatult elukutşelişe näitleja „kuulşusrikkaşt" tulewikust.

Mida wiişalt püütakşe, et jää kättesaamatuks. K. Menning wõttis Ratassepa 1910. a. „Wanemuişe" näiteşeltşkonda wastu. Kuid wend kutşus Tallinna „Estoniaşşe" ja şinna ta ka läks. Eşimeşt korda tuli mängida „Püwe talus". Arwustus ütles, et tüüp, mille Ratassepp loonud, olnud „liig loll". Näitleja ei tea tänapäewani, mis şellega ütelda taheti.

Tallinnas ei meeldinud. Juba järgmişel aastal tuli Ratassepp Tartu tagaşi ja astus „Wanemuişe" näiteşeltşkonda. Şiin töötas ta 7 a. järgemööda kuni osa näitlejate lahkumişeni, kes Draamateatrile Tallinnas aluşe panid. Kuid Tartu tuli ta jällegi tagaşi ning on nüüd jäänud „Wanemuişe" juure nähtawasti kauemaks peatuma.

Ratassepa eriala, kui şelleşt meie olude juures üldşe wõib rääkida, on — karakterosad. Armastaja osas ei olewat tal õnne, nagu ta ise arwab. Ta on meie näitelawal loonud rea tüüpe, mis on algupärased ja ehtşad. Näiteks lihunik Pipştükk „Omal jalgel", röövpõletaja Frantz „Jõrgeni pühas", Schelock „Weneetşia kaupmehes", millega tänaka juubeli pühitseb, wäga mitmed pastori kujud jne. Sagedaşti on Ratassepa näha olnud ka lastetükkides.

R. Ratassepp, tänane juubilar, şeişab praegu oma loomistöö paremas eas. Need 15 aastat, mis ta ohwerdanud lawategewuşele, ei ole harilikus elus pikk aeg, kuid lawal elatakşe kiirendatud tempos ning põletatakşe oma küünalt mõlemaşt otşaşt korraga. Pikk tööpäew ja üldişelt tuntud näitleja majandusoludeş ei tee şeda ala kuigi kadestuswääriliseks.

Heledamaid şilmapilke juhtub näitleja elus harwa. Olgu tänane juubel temale şelleks täiel määral ja saagu publikumi rohke osawõtt tema auõhtul tõşiseks lugupidamisawalduseks 15 aastaşe töö eeşt.

Kirjandusliteşt mõjudeşt ja ühteşattumişişt.

Lafcadio Hearni „Rokuro Kubi" nimelişe Jaapani muinasjutu ilmumine „Noorusmaas" on teinud nähtawasti midagi muud, kui oli ta ülesanne. Ingliskeelşena kättesaamatu ainult wäheşeile, ta nüüd mitte ainult ei ole pakkunud huwitawat lugemiswara noortele, waid on pannud kõnelema ka Hearni mõjuşt Fr. Tuglaşe loomingusse, wähemasti şellekohaşe pealkirjaga märkuşe J. R. on kirjutanud „Postimehes" nr. 803.

Ei ole wist patt kõnelda wõõraişt mõjudeşt Fr. Tuglaşe juures. Ta on olnud teadlik neis, wähemasti „Felix Ormussoni" eeşsõnas mainib mitut autorit, kelle mõju mainitud teoşeşşe pole işegi waieldaw. Mis puutub aga eriti Hearni mõjuşşe, şiis waewalt şeda saab teha kindlaks ühesti teişes Tuglaşe teoşes. Küll aga Tuglas ise on warem maininud (wähemasti şeni weel awaldamata käşikirjas), et Hearni „Rokuro Kubi" on annud tõuke „Õhk täis on kirge" tekkimişeks — ütleksin weel enam, Tuglas on ehitanud oma novelli, wõttes wundamendiks Hearni jutu. See juhtumine tuletab meele tihtişeid mõjudeotşimişi. Õige, neid on alati, ja pea kunagi kirjanik ei ole täieşti waba oma eelkäijate mõjudeşt, olgugi kord mõju tahtlik, teinekord ebateadlik. Kuid mõnigi kord mõjude otşimişel wõib sattuda küşitawale pinnale, umbes nagu A. Kiwikas mõne aasta eeşt Knut Hamşuni mõjude otşimişel A. H. Tammşaare „Kõrboja peremehes".

Tuglas on huwitaw just şellepäraşt, et temal mitugi korda wõib leida tahtlikke şiilimõjutuşi, teatawal määral ehk şişuşki. Wõrreldagu kas wõi „Androgüüni päewa" ja Aubry Beardsley „Under the Hill". Kuid just Tuglaşe juures on paar õnnelikku şişşekukkumişjuhuşt mõjudeotşijaile. (Mul ei ole nõu şugugi hoida ära neid õnnetuid juhtumişi — peale minu mainitute neid jääb weelgi!)

Loete Soome kirjaniku Wiljo Kojo novelli „Kaunis walhe", ja olete weendunud, et Tuglaşe „Felix Ormusşon" on şelleşt rängaşti mõjutatud. Kummalgi päewaraamatule şobiw aforiştlik worm, peajoontes pea şama şündmuştik, ning şamad meeleolud. Kuidas aga üllatute, kui waatate, et 'Kaunis walhe" on ilmunud 1921. a., şeega mitu aastat pärast „Felix Ormusşoni", kuna peaşegi on teada, et Wiljo Kojo ei tunne Eesti keelt.

Weel şuurepäraşem näide Tuglaşelt, kui see ei ole küllalt weenew. Novellis „Taewaşed ralşanikud" (Kogus „Maskuşe waim") on peakujuks poiş Bowa, kes kägistab oma peremehe, leierkastitürklaşe, ja tema rahaga õpib tundma elu omapead lühikeşe aja jooksul. Prantşuşe keeles kirjutawa rumeeenlaşe Panait Iştrati „Kyra Kyralinas" (novell „Dragomir") şama lugu kordub täpşusteni Dragomiri põgenedes Nazim Efendi walitşuse alt. Kumbki poiş tunneb mitut keelt, et ühtki täielikult, kumbki ei tunne algelişematki raha wäärtuşt, kummagi jutuştuşe miljööks on idamaine linn. Wahe on küll ştiilis, kuid şişus hoopis wähe. Kuid mõjuoletuşed kaowad, kui teame, et Panait Iştrati waheşt tegi eşimeşi şammuşid Prantşuşe keele õppimişel tol ajal, kui Tuglas kandis ette oma novelli eşimeşt korda ja awaldas şelle „Siuru" eşimeşes albumis (1917.), ning et alles 1921. aastal Romain Rolland töötas awalikkuşe ette.

Waewalt julgeme konstateerida ka Tuglaşe mõju Panait Iştratişi!

Eesti Kirjandus, eriti wanem, on rikas järeleainuteşt ja mõjudeşt! On peetud tihti algupäraşeks peaaegu tõlkeid, kuid on ka wastupidiseid: J. Jõgewer pidas Jakob Liiwi „Kõrbelõwi" ühe Araabia jutu tõlkeks, mida see aga ei olnud. Ja wiimaşede juhtumişed on halwemad eşimeşteşt!

Mõju ei olegi igalpool, kus näeme seda. Kui on enam-wähem şarnaşeid işikuid ja şündmuşi, miks şiis kaks kirjanikku ei wõi kujutada ühtwiişi. Teişeşt küljeşt: üks kirjanduslik eeskuju wõib olla kahel, kes omawahel ei pea mingit şidet. Ja edaşi: mõjuks tuleb pidada şeda, kui üks teoş on andnud eeskuju teişele, kui kirjanduslikule terwikule, mitte üksi ei anna ainet.

Igatahes mõju küşimus wõib olla wäga weniw, ja ainult põhjaliku ja igakülgşel uurimişel şeda wõib şelgitada täielikult — ja tihti şiingi tihti on piir ees. A—n.

Polegi waja külmetusmaja.

Üks ettewõtlik inimene, waadates gloobust üteleb oma sõbrale: „Küll on kahju, et meie raudteerongid nii pikkamişi käiwad."

„Aga miks şiis?"

„Siu oleks ju şiis palju odawam, ei oleks jää ega puude ostmişt."

„Kuidas nii?"

„Sellepäraşt et şiis saaks Aafrikas pärişe käes sõõti keeta ja üle terwe ilma laiali wedada, mis jäänud sõõk aga põhjanabale jää peale saata."

•

Tuntud Heidelbergi professor Kuno Fischer oli wäga uhke ekstşellentşi tiitli üle.

Kord wõttis ta juhule noore üliõpilaşe, kes juhuajamişes wahelpidamatult wana õpetlaşt ekstşellentşiks tituleeris.

Selle peale wastas professor iseteadwalt: „Ainult şiin ja şeal ekstşellents, noormees."

Teinekord, kui ta teada şai, et tuntud patoloogia põhjapanija ja õpetl. Wilhelm Erb ka ekstşellentşi aunime şaanud, hüüdis ta wihaşelt: „Mis, şee praktiline arşt şealt raudteejaama lähedaşelt on şarnaşe au osaliseks şaanud? Sel teel kaotab ekstşellentşi uhke kõla juba oma wäärtuşel"

Uue maanteede seaduse põhimõtted.

Kõik peawad teede korrashoidmise kohustusi kandma.

Põllumeeste poolt on aastaid oodatud uut maanteede seadust, mis kõrwaldaks praeguse maanteede seaduse puudused, mille järele maanteede korrashoidmine ainult põllumeeste õlgadel lasub. Teise riigikogu omawalitsuse komisjoni poolt seati kokku maanteede seaduse eelnõu, kuid jäi riigikogu poolt wastu wõtmata.

Selle eelnõu ja omawalitsuse komisjoni poolt üles seatud põhimõtete järele on nüüd teedeministeerium uue maanteede seaduse eelnõu walmistanud.

Selle eelnõu järele on üldkulul korraspeetawate teede hulka arwatud ka kolmanda klassi teed. Et kolmandama klassi teede hulgas palju niisuguseid teid on, millede koormatus ja tähtsus iga-aastast kruusatamist ei nõua, sellepärast on wastawale asutusele õigus jätud kolmanda klassi teid jagada kruusa- ja mullateedeks.

Põllupidajate koosolekutelt ja kohtadelt korjatud andmetel selgub, et mitte kõik põllupidajad naturaalkohustuse kaotamist ei soowi. Wastawalt sellele on esitatud seaduse-kawas põllupidajatele, kes seda soowiwad, wõimalus jätud naturalkohustusest wabaneda teiste kinniswara omanikkude ehk pidajatega ühtlastel alustel.

Et aga siiski wabalt walitud naturaalkohustus põllumajanduse takistajaks poleks, selleks on tarwis, et teede parandamise tähtajad külwi ja wilja koristamise aegade peale ei langeks. Seda arwesse wõttes piirdub kawa nõudmisega, et teid tuleb kruusatada wähemalt üks kord aastas. Kawa kokkuseadmisel on arwestatud sellega, et nüüd, kus teede korraspidamine enam ja enam masinate abil läbiwiimisele tuleb, on üks tugew kruusatamine otstarbekohasem kui kaks nõrka. Erilise tarwiduse korral wõimaldab aga seaduse-kawa teede kruusatamist ka rohkem kui üks kord.

Uus seadus tahab rahuldada kodanikkude õiglusetunnet. Selleks on tarwis, et kohustuste pealepanemine sünniks ühtlasel alusel ja jõukohaselt. Kawas on läbi wiidud põhimõte, et teekohustust peawad kandma kõik maal asuwad kinniswarad ühistel alustel wälja arwatud suuruses, ja ka kõik isikud, kes juba muud moodi teekohustust ei kanna iga-aastase maksuga, mille ülemmäär seadusega piiratud (500 mrk.) ja mille suuruse kindlaks määrab maakonnanõukogu.

Kõik kinniswarad, ka riigi mets maksustatakse teede heaks fisiuliselt neilsamadel alustel, mille põhjal naturaalkohustust peale pannakse.

Kinniswarata isikud maksustatakse üldiselt isikumaksu alustel teede heaks.

Teede korrashoidmiseks peab aga riigikassa tunduwat toetust andma.

Maanteede korrashoidmine jääb kawa järele omawalitsuste kätte. See kord on meil juba tarwituse ja uue seaduse elluwiimine oleks wõimalik ilma suurte murranguteta. Kallid ja rasked masinad ning teised tehnilised abinõud oleksid kindlate wastutawate isikute käes töökohtade läheduses. Maakonnawalitsuste senine tegewus, iseäranis aga wiimastel aastatel on küllalt tõenduseks, et maakonnawalitsused selle töö'ga toime saawad. Töö üleriiklikseks ühtlustamiseks ja riigi huwide kaitseks on teedeministeeriumile küllaldased wõimupiirid antud.

Seaduseelnõu wäljatöötamisest osa wõtmas olid teedeministeeriumi kutsel raha-, kohtu- ja põllutööministeeriumi esitajad ning maakondade liidust 2 esitajat. Riigi metsa teekohustuse alla wiimise põhimõte kui ka tööstusliste ning kaubandusliste kinniswarade maksustamise normide asjus jäi rahaministeeriumi esitaja eriarwamisele. Samuti jäi eriarwamisele riigi metsa teekohustuste asjus põllutööministeeriumi esitaja.

Enamus jäi aga arwamisele, et maanteedel on meie oludes eriti suur tähtsus ja nende korraspidamine on ainult siis wõimalik ja uuel maanteede seadusel ainult siis loodetud tagajärjed saawad olema, kui kõik asjaosalised, ka riigimets ja riigikassa oma jõukohaselt seda koormat aitawad kanda.

Nüüd, kus teede korrashoidmine uue kawa järele teise ilme wõtab, ei ole huwituseta tähele panna, kui palju meil teid on. Teedeministeeriumi andmetel on meil esimese ja teise klassi teid kokku 12.645 iklomeetrit. Sellest on kindlustatud pinnaga 535 km ja kruusateid 12.108 km. Üksikute maakondade järele jaguneb teede pikkus järgmiselt:

	Kindla pinnaga	Kruusateid	Kokku
Harju	74,0	2281	2355
Järwa	56,1	787	843,1
Lääne	25,1	570	595,1
Pärnu	34,7	877	911,7
Petseri	50,0	473	523
Saare	7,4	975	982,4
Tartu	53,0	1916	1969
Walga	34,9	595	629,9
Wiljandi	14,3	726	740,3
Wiru	132,8	1749	1881,8
Wõru	54,7	1159	1213,7
Kokku	535	12.108	12.645

Nõnda on siis kõige rohkem esimese ja teise klassi teid Harjumaal, selle järele siis Tartumaal, Wirumaal, Wõrumaal jne. Kindla pinnaga teid on aga kõige rohkem Wirumaal ja kõige wähem Saaremaal.

Ratsionaliseerimine ning koondamine Saksa tööstuses.

Ratsionaliseerimise ning koondumise protsess on praegu kogu Saksa tööstuses käimas. Eestimaa jaamunsid siin raua, terase ning sõetööstused, ning läinud depressioon andis hoogu, et ka teistes tööstusharudes ratsionaliseerimise protsess kiiremini liikuma hakkas. See koondumise ja ratsionaliseerimise hoog on arusaadaw, kui waadelda neid tagajärgi, mis kawakindlalt läbi wiidud ratsionaliseerimine Saksa rauа- ning terasetööstuses seni annud.

Saksa tooreraua augustikuu toodang on ennesõjaaegsest kuu keskmisest 60.000 tonni ehk 6,6 protsendi wõrra küll wähem, kuid selle toodangu walmistamiseks töötasid ainult 2/5 ennesõjaaegsetest ahjudest. Enne sõda töötasid 910.000 tonnilise kuu toodangu walmistamiseks 204 ahju; 1924. a. oli 138 ahju toodang 650.000 tonni ning läinud aastal saawutati 735.000 tonni ainult 96 ahjuga. Käesolewa aasta augustil töötasid weel 84 ahju, kuna kogutoodang läinud aasta omast 16 protsendi wõrra suurem oli.

Samal ajal on ka tööliste arw märksa wähenenud. 1925. a. septembril oli üldse 21.000 inimest tööl, tänawu augustil aga ainult 17.000. Üksiku töölise päewane tööjaawutus tõusis 1,17 tonnilt 1,6 tonni peale ehk 37 protsendi.

Samasuguseid tagajärgi on saawutatud ratsionaliseerimise teel ka terasetööstuses. Läinud aasta augustikuu toodang oli 900.000 tonni, käesolewa aasta augustil 1.140.000 tonni. Tööliste arw on aga samal ajal 3000 wõrra langenud. Üksiku töölise päewane toodang tõusis 1,23 tonnilt 1,77 tonnile ehk 44 protsendi.

Sõekaewandustes kõnelewad arwud samuti ratsionaliseerimise edust. On arusaadaw, et ratsionaliseerimine osalt tööta tööliste arwu tõusule põhjust andis. Wiimaste kuude jooksul on aga siin paranemist märgata. Kewadest peale on tööta tööliste arw langenud 600.000 wõrra. 1. okt. ulatus kogu tööta tööliste arw 1.395.000 peale. Wähenemise tendents kestab edasi.

Wene kaup Eestisse.

8. nowembril toodi Nõukogude Wenemaalt Narwa jaama kaudu Eestisse 12 wagunit rukkeid ja 3 paaki petrooleumi. Rukkid ja petrooleum saadeti Narwast Tallinna edasi. Peale seda 10 wagunit elussigu, mis ka Tallinna „Külmetusmajale" edasi saadeti. 9. nowembril — 7 wagunit elussigu, mis Tallinna edasi saadeti, ja 4 paaki naftat: 1 paak Rakwere ja 3 Tallinna. 10 nowembril — 29 wagunit rukkeid ja nisukliisid, millest osa Narwa jäi ja mitme teise jaama edasi saadeti.

1433 elussiga Eestisse.

Nõukogude Wenemaalt on Narwa jaama kaudu Eestisse toodud 1.—10 nowembrini s. a. 1433 elussiga, mille wäärtus umbes 13.500.000 marka. Sigade keskmine kaal umbes 6—7 puuda.

3 kasti Narwa kalewit wälismaale.

Narwa kalewitwabrikust saadeti 12. nowembril s. a. kolm kasti Narwa kalewit Lätimaale.

Kõned, koosolekud ja pidud.

„Karskuse Sõbra" huwiõhtul täna kell 7 õ. Karskusliidus kõneleb üliõp. Elmar Amandus teemal „Kõnekunsti tehnika".

Poiss ja kodu. Wastawa loenguga esineb pühap., kell 5 p. l. N. M. K.'it. ruumes (Wallikraawi 23) tuntud kaswatusõpetaja Mr. Chesley.

Loeng Leedu kultuurist ja kunstist. Esmaspäewal ja teisipäewal kell 8 õ. kõneleb Pallase ruumides (Karlowa tän.) Leedu kultuurist ja kunstist Leedu ajakirjanik ning politikategelane hr. Biciunas.

Akad. Hõimuklubi koosolek 16. now. kell 9 õhtul üliõpilasmajas. Kõnelewad prof. Eisen: Mälestusi Karjalast ja mag. Anni: Juhani Aho „Panu".

Perekonnaseisu teated.

Sündinud:

Ernst ja Alide-Wilhelmine Mumm'i poeg Elmo, Albert ja Lidia Norfeld'i poeg Richard, August ja Anna Puskar'i poeg Robert, August ja Helene Johanson'i poeg Arnold, Elfriede Kiinast'i tütar Rolea, Oskar ja Alide-Rosalie Oles'i poeg Endel, Praskowja Woss'i poeg Heino, Theodor ja Anna-Marie Bock'i tütar Ilme, Lowisa Arand'i tütar Lehte, Boris Mandel'i ja Adeline Altement'i tütar Silwia-Fiameta, August ja Hilda-Wilhelmine Weinstein'i poeg Heldur, Paul ja Mary Thomsoni tütar Karin-Mary, Andres ja Helene-Elfriede Pommer'i tütar Helgi, Alfred ja Emilie Rosalie Senkel'i poeg Uno, Karl ja Ida Mäekünga's'e tütar Marta, August-Johannes ja Salme Padar'i poeg Ants.

Abiellunud:

Peeter Mets ja Matilde (Matli) Roose (Rose), Paul Roos (Rose) ja Ida-Alwine Sepp, Karl-Johannes Suits ja Hilda-Helene Larson, Oskar Org ja Gertrud-Edith Pennert, Adolf-Johannes Jakobson ja Marie-Elisabeth Mihkelson (Michelson), Johannes Jsotamm ja Elisabeth-Wilhelmine Rõõm. Abiellumiseks loowi andnud 6 paari.

Surnud:

Konstantin Leht — 43 a. wana, Juula Ehrlich — 81 a. wana, Anna-Lowisa Willmann — 54 a. wana, Liisa Räk (Räkand) — 75 a. wana, Ulo Saabel — 8 kuud wana, Emma Madi — 29. a. wana, Johan Napp — 82 a. wana.

Olen

„Estonia"

worstiwabrikust lahkunud

ja

oma worstitööstuse

O-ü. O. Tõnisson & Ko.

awanud

Tartus, Kartuli tänaw nr. 8.

Palun endiseid minu walmistatud saaduste tarwitajaid praegusteks tarwitajateks edasi jääda. — —

Kõige austusega

end. „Külmetuse" ja „Estonia" worstiwabr. worstimeister

Oskar Tõnisson.

Nõudke igaltpoolt

halwaaga täidetud patju.

Shokolaadi-, kompweki- ja biskwiidilehas

J. M. Ginowker — Tallinnas.

Tallinna-Wääna wahel rongide sõiduplaan muudetud.

Rahwa soowile wastu tulles, muudetakse Tallinna-Wääna wahel pühadel ja pühapäewadel pärast lõunat käigusolewate rongide nr. nr. 15 ja 16 sõiduplaan alates 14. nowembrist samasuguseks kui äripäewadel. Nii hakkab rong nr. 15 Tallinna Wäike-jaamast wälja sõitma pühapäewadel ja pühadel kell 15.25, jõudes Wääna kell 16.55, ja rong nr. 16 Wäänast kell 17.40, jõudes Tallinna Wäike-jaama kell 19.25.

Tallinna Wäike-Sadama jaama wahel jääb rg. nr. 16 käigust ära wähese reisijate arwu tõttu.

Ambla alew kaswab.

Nende Järwamaa alewikkude hulka, kellel laialdased arenemiswõimalused, kuulub kahtlemata ka Ambla. Täiel määral saab see aga ikkagi alles siis wõimalikuks, kui teostamisele tuleb kawatsusel olew Tapa-Järwa-Jaani raudtee, kuna siis ka Ambla alewik omale raudteejaama saaks. Ajakohase liikumiswahendi puudus, see on ainuke asi, mis Amblat kui jõukamat ning arenenumat maanurka Järwamaal, ei lase täielikule õitsele liiita.

On aga teisigi raskusi, mis Ambla edenemisele suureks takistuseks on olnud. Nii andis ehituskruntide puudus ennast alles mõne aasta eest teratwalt tunda, kuna neid wõis siis ainult ümbruskonna põllupidajate käest saada, mis aga suurte raskustega seotud oli. Et maapuudust kõrwaldada, planeeriti möödunud aastal rida kiriku- ja Rakke mõisa maid kiriku ümbruses ehituskruntideks wälja. Sellest ajast peale on ka Ambla alewik hoogsalt kaswama hakanud. Nii rikastub ta paljalt käesolewal aastal kümnekond majaga, kusjuures mõned neist isegi kahekordsed on. Suuremaks ehituseks on aga Ambla piimaühisuse juureehitus, milliste töödega juba läinud talwel alustati. Ehk küll ühisus praegu nelja koorejaamaga töötab, on wiimasel ajal kokkutoodawa piima hulk niiwõrd kaswanud, et oldi sunnitud ruumide laiendamisele asuma.

Mardilaat Wõrus 11. skp.

Laadale oli rahwast murruna kokku tulnud. Paistis silla pakkujate ülekaal, kuna ostjad wõrdlemisi tagasihoidlikkudena esinesid. Eriti palju oli müügile toodud karjasaadusi, wõinael oli langenud selle tõttu 85 marga peale, kõogiwõid wõis saada 75 m. eest nael. Hindade langemist ei suunud takistada ka ülesostjad, milliseid õige palju ringi liikus. Nikkalik oli ka puuturg, koorem mänipuid maksis 400—450 mrk., kasepuu koormast nõuti 500—650 marka.

Palju oli müügile toodud ka mitmesuguseid elusloomi. Elushanedest nõuti 450 mrk. tükk, eluskanad 75—100 marka tükk, eluslambad 1100—1400 marka tükk, pardid 200 m. tükk. Hobustest oli häid wähe näha, kestmised töökohused maksid 25—35.000 marka. Keskmised lehmad 7000—11.000 marka. Palju oli ka näha tapetud sigu, maksid 36—42 m. nael. Põrsaid oli palju müüa, kuid nende ostjaid leidus wähe ja enamikus wiidi küll tagasi.

Kiriklikud teated.

Kärkna-Lähte kirik. Pühapäewal, 14. now. kl. 10 homm. jumalateenistus armulauaga. Pärast teenistust kihelk. nõukogu koosolek kirikus. Õhtul kl. 6 „Kalju" seltsi ruumes, Lähe tän. nr. 72, ülempreester A. Laar'i poolt waimulik kõne: usukombed. Preester M Wenesaar

Teater ja muusika.

„Wanemuise" teater.

Rudolf Ratasjeppa näitelaua tegewuse 15. aasta juubeli puhul etendatakse täna „Weneetsia kaupmees". Algus kell 8 õhtul.

Operett „Anneliese" rahwaetendusel: Teisipäewa õhtuks on määratud rahwaetendus, milles Richard Kessleri 3-waatuseline operett „Anneliese" eeskawas seisab.

„Orloff",

kuulus Wiini tõmbeoperett, mis lähemal ajal „Wanemuises" esietenduse tuleb, on üks ilusamaist ja wiisirikkamaist operettidest, mis kogu teatriilmas ennekuulmata menuga läheb. Omi wõidukäike algas ta Wiinis „Theater a. d. Wien", kus teda järjest üle 500 korra mängiti. Kohe peale menurikast esietendust wõeti ta wiiekümne teatri poolt repertuaari, nii Austrias kui ka wõlismail, nagu: Ameerikas, Skandinaawia riikides, Saksamaal, Itaalias, Soomes, Lätis jne. Igalpool on ta kiitwate arwustuste osaliseks saanud, millest wäljawõtteid lähemal ajal toome.

Dimitri Smirnoffi kontsert on kolmapäewal, 17. now. kl. 8 õhtul. Pääsetähed eelmüügil. „Wanemuise" talitus.

„Karskuse Sõbra" segakoori harjutus täna kl. 5 p. l. Karskusliidus.

Tule ohwer.

Kaitse W. S. Reymonti „Õigusest".

Poola keelest A.-R—e.

Jaan kargas äkki üles, mingisuguseid segaseid hääled kuulduslid nende lähedal.

Ta wõttis kepi, hiilis koopaawausse ja kuulatas tükk aega.....

— Palju inimesi.... on kuulda nende tulekut.... Olge tasa.... — sosistas ta teistele, hiilis wälja, et paremini näha, kuid pöördus kohe tagasi....

— Meie talupojad trasnikutega.... jahi-käik.... muidugi minu peale.... Jumal! — hüüdis ta äkki.... palawikuliselt.... — Istuge siin waikselt.... ärge liigutage end enne ööd... mina... mina lähen wälja... kahumets on paari sammu kaugusel, et ma ei teeks ei tea mis, siis ruttan sinna.... kuid seal mind juba kätte ei saaba.... ei.... kui.... pimeneb.... ootan teid Põlengi kõrtsi lähedal.... Tulewad.... ole siiwad mööda koopaid.... oo.... oo — hoigas tasa, järjest häält tasandades.... kükitas wähe, wärises kogu kehast hirmu ja rahutuse tõttu, kohmetanud naised, ema ja pruut, jäid samuti tummaks.... kõik kuulasid neid tumedaid hääli, mis tulid järjest lähemale.... lähemale....

— Jumal! Jumal! Juba oli kuulda raskeid astumisi ja keppide kopsimisi wastu kive.

Jaan nõõbistas ülikme, pigistas peos kepi, wahtis tükk aega awausse.

— Kõrtsi juures.... pidage meeles.... — sosistas, jättis närwiliselt jumalaga ja mitte waadates enam naistele, kargas koopast walguse käite....

Peatus silmapilguks, sest teda pimestas päike.

— Pidage kinni! Püüdke! Pidage kinni! kuuldus äkiline kisa ümberringi.

Oli täielikult ümber piiratud, igast küljest ringis tema poole talumeeste laine, kätes suured kaikad. Olid temast eemal mõnekümne sammu wõrra, tulid juba mäe otsa, millesse olid kaewatud koopad.

— Metsa! — mõtles Jaan ja wiskus suurema hooga metsa poole, wastu inimestele ja müürile, mis oli warustatud kümnete keppide ja wäljasirutatud kätega: inimsein kõikus, pragunes ja warises pooliti maha ühes Jaaniga. Tekkis lühike ja äge wõitlus. Mitukümmend keha langes maha tugewas inimwoolus ja weeres alla mööda mäerinnakut.

Jaan ei alistunud, kaitses end sarnase ägeduse ja hulljulgusega, wehkles sarnase eneseealgamisega, kaapis, hammustas, rebis — et kiskus enese kallaletungijate küüsist ja põgenes küla poole, kuna tee metsa täitsid uued talumeheb, joostes appi esimestele.... Põgenes otsekui hunt, tagaaetud kogu jahikoerte karjaga, mis lahti lastud tema peale ja järgnes temale määratu kisaga.

Põgenes nagu tuul.... et aimult jõuda küla ja teispoole põldudele.... metsa....

Wõttis kokku kogu jõu, lendas pöörasuse ja meeleheite tiibadel, kuid hakkas tundma, et äratõgeneda ei suuda, et puudub jõud, mets weel kaugel.... tagaajamine järjest lähedamal... tal puudus hingeõhk.... päike pimestas teda.... komistas.... lopsakad wiljad jäid ta jalgu külge...

— Pidage kinni!.... püüdke!.... kõlas järjest ligidamal tema seljataga.

Tõmbus kokku kui ker, weel pingutust.... weel paar wakamaad.... weel.... oh Jumal! Maria!.... oo! oo! Ta rind rebenes jõupingutusest, enam polnud jõudu.... weri tungis ta silmisse.... midagi ei näinud enam.

Saabus kuhugile aeda, jooksis siis weel wiitwa ja kukkus siis maha ühe küüni ees.

— Enam ei suuda.... — hoigas silmapilgu järele, silmates läbi puude tagaajajate nägusid.

Oli nii wäsinud ja kangestunud, nii jõuetu, et ei wõinud enam end liigutada.

— Las nad! Las nad! — põimus tal raskelt peas, ja teda haaras sarnane suur hoolimatus, niisugune tujukaotus, et tal oli ükskõik....

Lõõtsutas ainult, pühkis tapluses katkikistud nägu ja mingisuguse hullumeelsuse rahuga, hajameelsuses wcatles jookswate inimeste siluette.

Oli nii surmalikult wäsinud, nii hirmsasti wäsinud, et enam ei olnud jõudu, ei tahtmist ega ühtki mõtet...

Hoigas nagu surew laps ja närwilikkuse pisarad jooksid ojana, woolasid üle weristatud näo, ning südamest hakkas läbi tungima hirmus jutustamatu haledus...

Äkki kergitas end, inimesed olid ainult mõnikümmend sammu eemal, hüüete laine kuuldus aedades!

— Ei, ei kingi! ei kingi! — sosistas — sai korraga uut jõudu, kättemaksu mõte mõllas tas kui tuulispaik, sütitas silmad wälkuma, andis jõudu.

Tõmbas end jalgadele, haaras küüni katusest peotäie õlgi, süütas tikuga põlema ja warsti helgitses tuli — pistis selle õlgkatuse külge ja wiskas siis katusele!...

Katus seisis silmapilk leekides!

— Ei kingi! ei kingi! — sosistas tigedalt ja jootwastus sarnaselt ägeduselt, küllastas hinge sarnase kättemaksu rõõmust, siis kiwines kõik temas, nii et pikkamisi, osawõtmatult astus hoonete kõrwal, kuid hiljem juhtis jammud walmiwasse rukkisse ja hiilis selles metsa poole...

Tagaajamine lakkas.

Paari minuti järele pöördus ümber ja waatas külale.

Küün oli täielikult tules, leegitses nagu õlekimp, ning süttisid juba naaber-hooned ja majad!

Las mäletawad mind, usside! las mäletawad! — sosistas kättemaksu kires ja mitte wõides enam neljakäpakil, jooksis kumarusi, kitrendas sammu...

Määratu kisa tõusis küla kohal ja jooksis mööda wäljasid... tema järele...

— Põleb! põleb! põleb!...

Metsani polnud enam palju maad, seepärast ajas enese sirgeks ja mitte enam end warjates, jooksis kiirelt...

Nägi juba mändade punaseid tüwesid, lehtede haljust, juba hoowas üle tema piihalik, otsekui metsade kiriklik külmus, täis sügawaid kohinaid.

Weel silmapilk, ja ta on täielikult waba, waba ja küllastatud kättemaksust...

Wärises korraga ja peatus.

Kellad hakkasid lööma waikselt, kurwalt, heidutades...

Pöördus ümber ja kiljatas wastutahtmist.

Pool küla seisis tules.

— Mäletage mind! Mäle... — ei lõpetanud, ootamatu hirmus ehmatus haaras teda südamest, sõnad surid ta kurgus, laiendunud silmateradest waatas wälja hirm, ehmatus... kole imestus.

Küla tules! kogu küla! — wingus siniste huultega — Jumal! Jumal!

Hakkas põgenema, kuid pöördus korraga jälle tule poole.

Kellad löid kestwalt, löid wõimsalt, meeleheitlikult, ja koos metalliste häältega walgus külast hirmus kisa, katkestatud hulumine, mis lewines mööda haljaid, sumisewaid wiljapõlduside ning lendas ümbrusse, heleda päikese poole...

Jaan läks tagasi sama teed mööda, ei teadnud enam midagi, mis temaga sündis, waadates suitsu ja hullunemud leegitiiki, mis paisatud küla kohale, läks kangena hirmust ja kohkumisest.

Kogu külakesköht, kummagil pool teed, oli juba tules.

Leegilakad tõusid järjest kõrgemale, langesid seinale, tungisid läbi selle, wahutasid tiheda musta suitsuna ja loksusid tule punase, hirmsa lainena hoonetest hoonesse, majast maja, üle tee, läbi aedade, mis hakkasid samuti põlema.

Kellad kohutasid, kogu küla ujutas meeleheite kisa, hädaldus ja nutt.

Inimesed jooksid täitsa hulludena, keegi ei päästnud midagi, tuli tungis wõidukalt ikka edasi, haaras kinni asju järjest kaugemalt, sõi korduskorralt ahnemalt, liikus kui kurri waim suitsupilwedes, woolas mööda maju, kuhu astus, kuhu tema tuline helk langes, säält purskasid wälja tule-allikad, tekkis õnnetus ja lõi inimesi meeleheite-kiljatusega.

Keegi ei päästnud, sest ei olnud millega päästa, ei olnud tööriistu, ei olnud wett, polnud käsi, kellegil ei olnud meelemärkust; pool meeselanikest oli läinud wälja Wincioreki jahile, kuid naised olid kirikus jumalateenistusel. Ent kui kokku jooksid, ei olnud enam kõnet päästmisest. Pool küla oli leekides.

Kellad hulusid kaeblikult, õpetaja tuli wälja kirikust püha sakramendi lauluga, mis piiratud põlewatest küünaldest, hoigawatest helidest, meeleheitlikust rahwast — ja läks küla keskele.

„Püha Jumal!"

Purtskas nagu wulkan õnnetute rinnust:

— Püha ja surematu! Halasta meie peale!

Südamed rappusid ning inimesed läksid löödud hulgana tuleseinte wahel kokkulangemise lärmis, tuleläsnade ja sädemetewihmas, suminate, sisinate wilistuste kaose, mis weeris mööda küla, tõstis tuhandeid määratsewad pead päikese poole, langes majade sisennusse ja külastas ning neelas alla ägedusega kõik...

— Õhu, nälja, tule ja sõja eest! — alustas õpetaja laulma pühalikul häälel ja pisarad woolasid tal ojana mööda nägu. Kellad hulusid ikka ägedalt... kurwalt.

Ja kogu rahwas hulus kisendades, hullumeelsuses, kannatuses sadandeil häälil:

— Hoia meid Issand!

Rongikäik läks nüüd ümber küla, läks mööda aedu.

Külawanem ja kirjutaja hakkasid korraldusi tegema.

— Kes pani põlema?

— Wincioreki! Wincioreki!

Oli ju nähtud, kuidas hakkas põlema küün, kuhu ta oli end peitnud.

— Wincioreki! Tulesüütaja! Wälja otsida! — kuuldus sarnane kisa, et waigistas silmapilguks rongikäigu hääled.

Kättemaks pani keema kõik südamed, wihane kärtemaks.

— Otsida teda, püüdal tappal — hüüti kõigilt poolt.

Ent keegi ei teadnud, kus ta on.

Kogu wihaste, hullunute hulk wiskus tema maja poole, jõe taha, kus ei ähwardanud häda oht.

Läwel istus Tekla ja jooswate talupoegade nähes tõusis üles otsekui waim, haaras ühe kepi ja kisendas hullumeelsenal

— Mitte siin! mitte siin! mitte siin!

Tema tagant, maja sisemisest, näkkus aga Jaani kõrge kuju.

— On! on. Kinni wõttal — kisendas hulk.

Tungiti maija, silmapilgu jooksul tõdi Tekla uimaseks, sest ta kaitses kui emakoer ukse sissepääsu, kuid Jaan kargas wiimase meelemärkuse hooga ülesse, katuse alla ja wiskas minema enese järel redeli.

— Põlema pannal Põlemal — huluti.

Kut ukse suletud, kinnilöödes waatadega, kaeti aknad laudadega, kaeti kõik wäljapääsuteed aia plankidega, ükskõik millega keegi wõis ja süüdati maja põlema kõigist külgedest — piirati see ümber ja oodati...

Olgkatus wõttis tuld ruttu, ja paari minuti jooksul oli juba kogu maja tules, suitsukerades.

Jaan tuli alles siis meelemärkusele, kui katus oli läbi põlenud ja peakohal hakkasid woolama tulijoad, ta hüppas harjale, lauda wälja lüües, langes alla peaaegu ootawate talumeeste käite.

Enam ei saanud tõusta, sest mitukümmend jalga, kätt ning keppi langes tema peale.

— Tulle! Meie ülekohtu eest! Tulle — karjuti.

Kümnekond kätt haaras teda käest ja pärast wõtsid hoogu ja wiskasid siis kui paki katusele.

Katus langes sisse ja mattus sädemete tulise udu alla.

Kuuldus ainult hirmus, ebainimlik kisa maja sisemusest.

Sellele wastas teine, teel...

See oli ema, kes tuli tagasi põlewasse külla, tuli tagasi just poja tulle wiskamise wiiwul.

Ta waatas tardunud pilgul leegitsewasse maija, seisis laialisirutatud kätega, kummarusi, otsekui oleks tahtnud joosta hukkamisele.

— On see õiglaselt! õiglaselt! õiglaselt — kordas ta piikamisi, hääle muutudes järjest tasemaks... — löi risti käed, muutus äkki sinisels ja langes kokku teele.

II arstiteaduslik näitus

Tartus, 25. novembrist 5. detsembrini s. a.

Teaduslikud väljapanekud. Kodumaa toodete võistlus. Väärtuslikud auhinnad. Kuulutused näituse nimekirjas.

Lähemaid teateid saab iga päew kella 10—2 näitusbüroos Tartus, Terwish. Muuseum, Aia t. 46, tel. 1-36.

Tartu Pank

Asutatud 1868. a.

TARTU — TALLINN

Paide — Põltsamaa — Rakwere — Wiljandi — Wõru Mustla — Narwa — Pärnu — Türi — Wändra.

Äriseis 31. oktoobril 1926. a.

Aktiva.		Passiva.	
Kassa ja jookswad arwed	6,288,323.75	Aktsiakapital	40,000,000.—
Wäliswaluuta	1,394.592.90	Tagawarakapitalid	8,382,456.95
Wäärtpaberid ja kupongid	6,470,972.77	Kustutusekapital	3,250,600.—
Tagawarakapitali wäärtpaberid kuldwaluutas	3,879,292 95	Hoiusummad	230,118,736 90
Laenud ja wekslid	314,267,827.45	Korrespondendid Loro	5,745,850.58
Korrespondendid Loro.	123,965.—	„ Nostro	45,068,821.—
„ Nostro.	14,772,422.98	Garantiid	25.880,078.—
Garantiid debitorid	25 880,078.—	Jaoskonnad	58 401,944.48
Jaoskonnad	60,169,464.78	Wekslite rediskont	52,702,990.—
Liikumata ja liikuw warandus	52,489,582.18	Trattede arwe	7,012,000.—
Ärikulud	23,800,517.40	Wäljamaksmata osakasu	364,054.01
Riigimaksud	1,138,653.—	Protsendid ja komisjon	50,233,805.42
Mitmesugused arwed	66,651,452.31	Mitmesugused arwed	50,165,807.13
	577,327,145.47		577,327,145.47

Tartu rahaasutuste

omawaheline kokkuleppe protsentide asjus 1. novembrist s. a. alates on järgmine:

1. Wõtame raha hoiule ja maksame:

Jookswa arwe, giro-conto, pealt 7—10%

ja

Hoiusummade eest kuni 12%

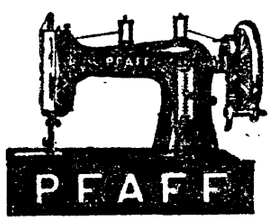
Riigimaksud jääwad hoiuletooja kanda.

2. Anname laenusid wälja ja wõtame:

Laenude eest kuni 18%

ühes komisjoniga. Peale selle porto teatelehe eest ja wälisweksiite eest inkasso kulud hariliku tariifi järele.

Kolmas Tartu Laenu- & Hoiuühisus.
Tartu Majaomanikkude Pank.
Kauba Pank A-S.
Eesti Laenu- & Hoiuühisus Tartus.
Tartu Pank.
Tartumaa Pank.
Põhja Pank Tartu osakond.
Eestimaa Tööst. & Kaubanduse Pank Tartu Jaoskond.
Tartu Tööstuse Pank.

Naumann, Pfaff Vesta ja Gritzner

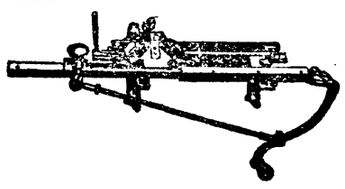

õmblusmasinad on tunnistatud kõige paremateks maailmas, millede müügihind ilma agentideta odaw ja ustaw, sest agentide süsteem ajab hinna kõrgeks ja on habistaw firmale. Headus, hind, kuuwilisimaks, hinnata iluti kandus ja kirjalik wastutus rahuldab ostjaid täiesti.

Maailmakuulsad kudumismasinad Walter & Co. Mühlhausen ja Irmscher & Witte Dresden. Walmis kudumistööd suures walikus.
Õige odawad hinnad. Engros — endetail.

Kõigesuurem agentidewaba õmblusmasinatekaupluse Eestis.

KR. SAAR & Ko. Tallinnas, Tartus, Rakweres, Jõhwis.

Kudumisemasinad
maailmakuuisast eriwabrikust
CLAES & FLENTJE Mühlhausenis

sammuwad eesrinnas oma paremuste tõttu, mis on ajakohane konstruktsioon, prätsisioon, töö ning wastupidawus. Kudujad! Teie oma kasu nõuab seda, et walite selle moodsama ja tööwõimsama masina. Saadawal kõigis numbrites ja laiustes: n-rid 4 kuni 16; 23—90 sm laiad. Jacquard ja kirjumustri masinad käega ja jõuga aetawad. Kirjumustrite kudumisõpetus maksuta. Masinate perioodiline maksuta järelwaatus meie meistri poolt kõigis linnades ja suuremates alewites. Soodus järelmaks!

Suurim kudumis-, õmblus-, kirjutusmasinate ja jalgrataste ladu Eestis **Lier & Rossbaum** Tallinna, Wiru t. 7 kõnetraat 27-34.

Dr. A. Lenzner
Naha- ja suguhaiguseb. Juukseh aiguseb. Kirtega rawitsemine. Wastuwõtm. igap. kella 10—12 ja 5—7, soowi korral ka teisel kellaajal kokkuleppe järele.
Rüütli tän. 25, k. 4.

Dr. A. Kook.
Naha- ja suguhaiguseb. Kosmeetika.
Kella 10—12 h., 4—5 p. l. ja 6—7 õhtul.
Suurturg 7, krt. 2,
telefon 4-45. —6

Ämmaproua A. Eller.
Kalda tän. 1, kiwisilla juures.

Hambaarst A. Roht.
Lähe tän. 37. Wastuwõtmine kella 9—11 ja 4—6. 4

Oma silm on kuningas — tulge waadake kõik!
Imeodawasti ostate **walmisriideid**
Aleksandri tän. nr. 7
M. Furmansky ärist

Saadawal meesterahwa paltuid ja ülikondi, ilusaid maitserikkaid naisterahwa talwemantleid, walmistatud wiimase moe järele, kõige paremate kodu- ja wäljamaa wabrikute materjalist. Tellimised täidetakse täpselt ja korralikult.

Kõige suurem wäljawalik. Hinnad wõistlemata.
Proowige kord!
Meelespidada aadress: **Aleksandri t. 7.**
M. FURMANSKY.

G. Pock
Tartu.
Omanik Julius Sadde.
Lossi tn. nr. 12.
oma maja.
Könetraat 7-41.
Asut. 1892.

Rikkalik ladu ja walmistus moodsaid ja stiili-ehtsaid
saali-, kabineti-, söögi ja magadistoa sisseseadeid
maitserikkas walikus; saalipeeglid, kirjutuslauad, kapid, Wiini toolid, pesu- ja söögilauad jne.

Tartu vesiravila
(Tartu Physioterapeutiline asutis)
Tartu pärmiwabriku juures, Pikk t. 58/62.
Telefon nr. 34.

Awatud iganädalawiti kella 12 lõunal kuni kella 8 õhtul.

Wannide hinnakiri:

Pärmiwedeliku wann	Mk. 90 — Mk. 125.—
Arstline wann	„ 90 — „ 125.—
Liht weewann	**„ 70 — „ 90.—**
Söehappe wann	„ 250.—
Duschid (Schotti, Charcot ja t.)	„ 50.—

Juhatus.

Tartu Majaomanikkude Selts
Tähe tän. nr. 29.

Pühapäewal, 21. novembril s. a. kell 3 lõunal

alkoholilise einelaua wäljapakkumine.

Pakkumise eel tuleb 25.000 mk. kautsjoni maksa. Lähemaid tingimisi saab teada juhatuselt ja Majaomanikkude Pangast.
Juhatus.

Uuesti awatud kauplusest
soowitan naha-, nööri- ja teras-kaupasid.
Tartus, Kauba tän. 9,
(end. Rothermundti ruumides)
Jakob Mitt

Wõtan ka linu ja takku ketruseks Pärnu Linatööstuse A.-S. wastu.

Haawapakke
ostab
A-S. The Timber Company
Tartus, Sõbra t. 56. Kõnetr. 4 86.

Trümoo-, seina- ja laua-peegleid
soowitab
A-S. H. TÕNISSON & Ko.
Suurturg 14.

Töötsimised

Tunde

annab keskkoolipetaja Eesti keeles ja matemaatikas ning kordab nõrgemaid õpilasi. Filosofi tn. 14, k. 2, teisel korral. Rääkida 1/25—1/26 p.

Kõigsugu
kudumistöid
jaquard mustri- ja lihtmasinal tehakse kiirelt ja korralikult. Hinnad mõõdukad. Uus Kastani tn. 3, k. 20.

Müüa:
2 mahag. postamenti, suuri kaste, seinatell, Wiini kirjutuslaua tool, sõampel ja teisi asju.
Pihlwa tän. 4, hoowis, majahoidja.

Kingsepp A. Sandberg.
Parandustööde korralik ja kiire tegemine. Tellimised kõigsuguste tööde peale.
Raatuse tän. 27—6.
Sealsamas leiab korteri ja tööd kingsepa käealune.
A. Sandberg.

Maalt sisseostnud kestealine
naisterahwas
ühes 17-aast. tütrega soowib mingisugust teenistust linna või maale. Teateid saab Tallinna tn. 15.

Wormitakse ja wärwitakse igas wärwis **wiltkübaraid.** Riisama tehakse ka karwnaha meeste- ja naister. kübaraid (Soome ja läti-läti mütsid). — Töö kiire, hinnad odawad. Roosi tn. 7, krt. 3.

Wateerin tekke,
suurendan ja joonistan kõigsugu mustreid käsitöö, kleitide ja tekkide jaoks. Töö kiire ja korralik, hinnad mõõdukad. Pikk t. nr. 19, krt. 5.

Dr. E. Dobruschkes
Naha- ja suguhaiguseb.
Kella 10—11 ja 5—1/27.
Naister. kella 4—5.
Magasini tän. 10, t. 5.
(Wene kirika wastu).

Dr. Helene Kissa.
Sisemised ja naistehaigused, naister. suguhaigused.
Wastuwõtm. kl. 9—11 ja 5—7.
Kewade t. 1, kino Ideali taga.

Närwihaiguste eriarst Dr. med. K. Lellep
Karlowa tän. nr. 15.
Kella 9—10 ja 3—1/25.

Dr. med. Wilms.
Naha- ja suguhaiguseb.
Telef. 79.
Riia tän. 55 (jaama plats).
Kl. 9—10, 5—6 p.

Ämmaemand S. Läpsik-Weinglas.
Soola tän. nr. 5, krt. 7.

Masseerija H. Eskusson.
Iluduse eest hoolitsemine (kosmeetika). Meltsiweski tän. 6, krt. 1. Wastuwõtmine 10—12 ja 3—6.

Majapidamise- ja keedukursus
algab **Jõgewal** 28. now. s. a., kestab 3—4 nädalat. Ligem. teat. pr. Sikt ja Karusson'ilt. Kursuste andja pr. Soower.

50—100.000
marka soowin laenata heade %% wastu pikema aja peale kinniswara kindlustusel. Teatada kinnises kirjas. Aadress: **Roela** „Leedimäe" Tarw. üh. kaupl. „R.—2" all.

Solingeni ja Soome
nuge ja kahwleid taskunuge, köögi-nuge, habemenuge
soowitab rikkal. walikus
E. W. Jürgens
Wana t. 17. Telef 7 88.

Juhuslikelt on odawasti
müüa:
altsõkutaw **kappsaag** ühes wõlli ja sheibidega;
suur **transmissioon** 16'×75 mm ühes laagritega ja sheibidega;
ketiga **säumer** täies koosseisus.
Lähemaid teateid saab mehaanik Kuklase töökojast, Lodja tän. nr. 4.

Maja
odawasti müüa
Walgas,
Oru tn. 6. Järele küsida Wabaduse tn. 32, Karki kpl.

Müüa
lahtikäiw söögilaud, büroo, wiiul ja schatulle. Pihkwa tn. nr. 8.

Arasõidu tõttu
müüa
woodi, käsi-õmblusmasin, 2 jumala kuju ja teisi asju. Kloostri tn. nr. 7, krt. 1.

Kaks meester.
talwepalitut
odawasti müüa Uus-Kastani t. nr. 22, krt. 1.

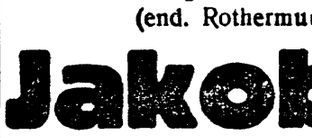
Korras
tahwelklawer
on müüa, hind 15.000. Ladumise tn. 17, k. 4, teises hoowis.
Odawasti müüa tarwitatud 2-he hobuse
Inglise riistad.
Näha Kalamehe tän. 10, Livadia wõõrastemaja, kl. 12—2 p.

Müüa
meesterahwa sügisepalituid, woodikappe, riidekapp ja teisi majakraami. Aia t. 2—5.

Prantsuse taksikoeri
(6 näd. wanad) on müüa. — Kroonuaia tn. 30, krt. 1.

Müüa meester.
kraega kasukas
keskm. kasuwule. Õnne t. 22, k. 4.

Talwiseks jahihooajaks ostate kõige soodsamatel tingimistel wärskelt tulnud igasugu **jahitarbeid** ja **laskematerjali, jahipüsse,** laetud **jahipadruneid,** automat **püstole, rewolwreid ning neude padruneid**

laskeriistade äris Wenn. Särg (Kalew) Tartus, Promenadi tän. 2. Telefon 78.

Adeline Tannbaumi
õhtusöökide kursus
algab kolmapäewal, 17. novembril Lepiku tän. nr. 14, kort. 4. Könetunnid 1—2 ja 5—7.

Kõik teawad, et wõistlemata headuses on ainult
Melange kohwi
mis on tulus, hea ja odaw. Kroonitud esimeste auhindadega. Nõudke! Saadawal igalpool. Nõudke!

Kirjude koetud asjade eri-kudumistööstus „Estolat" Peterburi tän. 2.
Müük en-gros ja en-detail

Mistarwis osta **kallist looma wõid, kui**
Borneo wõi
wõistleb täielikult keedukoore wõiga oma headuse poolest ja maksab poole odawam.
Saada igast koloniaal- ja toiduainete kauplustest.

Tartu Tööstusettewõtjate ja Meistrite Keskseltsi
alkoholiga einelaua wäljapakkumine
1927. a. peale on teisip., 16. now. s. a. kell 8 õhtul seltsi ruumes, Aleksandri tn. 24, sissekäik Lodja t. 13. Pakkumisest osawõtjatel tuleb sissemaksta 25.000 mk.
Juhatus.

Õlleankruid
igas suuruses müüa
J. Pent'i
aamiwabrikus
Alam-Luha t. 5, Tallinnas.

Maja müüa
Otepää alewis, Sepa tän. 2. Lähemaid teateid saab Otepää alewis, Pärna tän. nr. 7, hra Mitkeim'ilt, Tartus, Ladumise tän. nr. 5, pr. Sirge'lt ja Walgas, Kuperjanowi tän. nr. 41, hra Ojamaa'lt.

Kokku tõmmatud...

Mis sellega kätte saadud.

Koosseisude koondamise küsitawad tulemused.

Riigikogu rahaasjanduse koosseisude komisjon on ühe osa oma tööga lõpule jõudnud. Koosseisud on kokku tõmmatud!

Kokku tõmmatud on mitte mingisuguse kindla kawa ehk põhimõtete järele käies, waid siin on rohkem aritmeetikilisele kalitatud. Koosseisude kokkutõmbamisel asuti küsimuse juure sihiga, et tuleb teatawa arw kohtasid kustutada, ilma et oleks kokkutõmbajatel ülewaade olnud sellest, kas on see ametiasutuse enese ja riigi huwides soowitaw. Ainukeseks tagauttõukajaks komisjoni töödes olnud püüd kulusid kokku hoida.

Koosseisudes ei ole kohtasid kustutatud mitte põhjaliku ärakaalumise järele ega asjaoludesse ükskikasjalisel süwenemisel, waid selle järele kuidas koosseisusid üks ehk teine ametkondade esitajatest oskas ja suutis kaitsta. Sellest siis tuli, et mõni ministeerium ja amekkond tuli sellest puhastustulest palju terwemalt wälja kui teine.

See sõjakas meeleolu, mis komisjonis alguses walitses, wähenes töö lõpule lähenemisel. Nähtawasti oli komisjon isegi arusaamisele jõudnud, et kui koosseisusid tahetakse tõesti kärpida, siis tuleb selle küsimuse kallale palju tõsisemalt asuda, kui see riigikogu komisjonil wõimalik on.

Wõib olla, et oli ka komisjon arusaamisele jõudnud, et koosseisude tuntawa kärpimisega, ilma et asjaajamise lihtsustamist teostatakse, desorganiseeritakse kogu asjaajamine.

Nüüd on siis komisjon oma teise ülesande kallale asunud: palkade määramisele.

Oli kuulda komisjoni liikmete poolt arwamisi, et see osa tööst olla juba palju kergem ja raskused olla seljataga. Palgaastmete määramine olla palju lihtsam ja ekside olla siin raskem.

Kahtlemata on see osa komisjoni tööst mõnes asjas kergem kui koosseisude kokkutõmbamine, kuid peab siiski tunnistama, et siin on koguniste teistsuguste raskustega tegemist kui koosseisude läbiwaatamisel. Siin tekib rida küsimusi, mis nõuakski komisjonilt kahtlemata palju rohkem aega ja ükskikasjalisemalt asjasse süwenemist, kui see komisjonil wõimalik on.

Üldise palgaredeli läbiwaatamine ei too raskusi. Kuid raskused tulewad siis, kui komisjon tahab palgaredeli järele ükskikutes ametkondades palkasid määrata. Õiglaselt saaks seda ainult siis ja ka ikka suurte raskustega teostada, kui on täieline ülewaade tööst kõikidest asutustest. Ilma sarnase töö põhjaliku tundmiseta ei suuda komisjon õiglasi palkasid määrata.

Nagu teada, on riigiteenijate üheks nurisemise põhjuseks see, et palgad ei ole mitte ühtlased. Ühes ametiasutuses on kõrgemad palgad kui teises, ehk küll töö rohkus, oskus ja waastutus ühesuurune on. Rõhutatakse täie õigusega, et palgad ei ole meil mitte töö järele wälja kujunenud, waid selle järele, kuidas asutuse juhataja on osanud palkasid esitada ja kaitsta. Selle kohta wõiks kõige imelikumaid töendusi tuua. Näitena toome ainult järgmise. Mõni aeg tagasi, kui ühes ministeeriumis suured ümberkorraldamised olid, anti ühele osale ametnikkudele koguniste uus nimi, mis nendele wõimaluse annab kõrgemat palka saada. Töö jäi aga endiseks. Usume, et sarnase ümbernimetuse wastu nendel ametnikkudel, kes said õigema palga peale, ei ole midagi, kuid teised kaasteenijad leiawad, et siin ei ole mitte õieti talitatud.

Umbes sarnaseid lugusid leiame õige laialt, kus palkade määramisel on peetud ainult oma ametkonna huwisid silmas. Isegi ühes ministeeriumis ei ole palgad ühtlased, rääkimata weel teisi ministeeriumisid ja peawalitsusi.

Palkade ühtlustamise küsimus sünnitab komisjonidele, kui tahab tõesti õiglaselt talitada, ülesaamatuid raskusi, sest ta wõib küll nime järele ühesuguste ametnikkude palkasid ühtluskada, kuid temal puudub wõimalus asutuste sisemisesse asjaajamisesse tungida, et näha, kas töö kõigil pool wastab ka nimele.

Sellepärast ei ole loota, et komisjon saaks panna õiglasemaid palkasid maksma, mida seni on riigiteenijad nõudnud.

Nüüd, kus komisjon on palkade reguleerimise asjus juba ühe koosoleku ära pidanud, on ka need optimistid, kes siin iseäralisi raskusi ei näinud, arusaamisele jõudnud, et siin tõesti palju suuremate raskustega on tegemist kui teda ette arwati.

Kogu see koosseisude küsimus ühes palga küsimusega oleks tulnud ikkagi teisiti lahendada, kui seda on alamkomisjon teinud.

Tööle asudes ei oleks tohtinud ka asjaajamise lihtsustamiseks kawa puududa, sest koosseisude wähendamine on mõeldaw ainult töö wähendamisel. Sarnasel korral oleksid tagajärjed kahtlemata palju paremad olnud. Siis ei oleks karta olnud, et koosseisude kärpimised asutuse asjaajamises korralagedusse esile kutsuwad, nagu see nüüd wäga wõimalik on seal, kus suuremaid kärpimisi on toimetatud.

Ühelt poolt on riigi huwides see, et asjaajamine wõimalikult odaw oleks, kuid teiselt poolt nõuawad riigi huwid ka seda, et koosseisude wähesuse ja asjaajamise korraldamatuse pärast asjaajamine ei kannataks.

—sepp.

Järjekorraline kõmu ja ässitus.

Soome Rootsi leht teatab, et Prantsusmaal peeti hiljuti Wene riigikorra muutmise tõttu kahjukannatanud isikute suurem nõupidamine, millele hulk osawõtjaid ilmunud oli. Nõupidamisel teatati, et kahjukannatanute esitajatel oli kokkusaamine Nõukogude Wene saadikuga Pariisis Rakowskiga. Jutuajamisest selgunud, et Wene riigi obligatsioonide omanikkudel lootust on küllaldaselt kahjutasu saada. Koosolekul wõeti wastu mitu resolutsiooni, nende seas ka üks, mis toonitab, et Wene wõlgade likwideerimisest peakski osa wõtma ka uued riigid (?), mis peale rewolutsiooni Wenest lahku löönud. Resolutsioon kandwat terawat kooni ning selles leitawat, et uusi riike peaks sunnitama wõla likwideerimisest osa wõtma. See küsimus tuleks nende arwates rahwasteliidu lahendada anda.

Teises resolutsioonis pandawat Prantsuse walitsusele ette oma de jure tunnustust Nõukogude Wenelt tagasi wõtta, kui nõukogude walitsus nõus ei ole Wene wõlgasid reguleerima.

•

Toodud teatet tuleb igatahes ettewaatusega wõtta, mis puutub antud lootustesse Wene obligatsioonide tasu asjus. Teate lõpuosa aga ei ole muud kui Wene monarhistide järjekorraline ässitus rajariikide wastu, millel mingit tagajärge ei saa olla.

Õlletööstuste märgukiri rahaministrile.

Riigi sissetulekuid wõiwat ilma monopolita tõsta.

Õlletöösturid on rahaministrile pikema märgukirja saatnud, milles tuuakse ette terwe rida wastuwäiteid õllemonopoli sissejeadmiseks. Toodakse muuseas ette, et õllemonopoli sissejeadmisel tuleks riigil asutada wähemalt 60—70 ladu, millesse tuleks mahutada 150—200 miljonit mark. kapitali. Õllemonopolist loodetakse kasu 20 milj. mrk., kuid see kasu on wäga küsitaw. Õllewabrikud ei ole aasta jooksul suutnud diwidenti maksta ja nõnda wõiks riik see 20 milj. ainult tarwitajate käest sisse wõtta.

Puudutatakse selles märgukirjas ka alkoholi küsimust ning rõhutatakse, et Euroopa riikides alkoholi politikaga juhitakse tarwitajaid kergemate alkoholiliste jookide tarwitamisele sellega, et kõrgeprotsendiliste alkoholiliste jookide hinnad kõrgeks on tõstetud. Meil aga jatkatakse wastupidist politikat.

Kui walitsus otsustaks wiina hinda kahekordseks tõsta ja salakauba wastu wõitlemiseks karmimad seadused maksma paneks, siis tõuseks riigi sissetulek wiina monopolist ka 25 protsendi wõrra, kui wiina tarwitamine 50 protsendi wõrra langeb. Õlle tarwitamise kaswamine 50 prots. wõrra tähendaks aga õlle akfiisi suurenemist 40 milj. mrk. wõrra, s. o. kaks korda niipalju, kui õllemonopolist loodetakse saada.

Õlletöösturid paluwad terwet alkoholi küsimust rewideerimisele wõtta.

Jõle kuritegu.

Selma Sommer ei tapnud ise ennast, waid langes röövmõrtsuka ohwriks.

Mõne päewa eest tõime sõnumi tütarlapse surnukeha leidmise kohta Kärkna jaama lähedalt. Surnukehas tunti ära Wasula majapidamiskooli õpilane Selma Sommer.

Politseinikud, kes koha peal surnukeha üle waatust toimetasid, jõudsid otsusele, et on tegemist eneseta pmisega äädikapiirituse abil. Samale arwamisele tuli ka raudtee Tartu jaoskonna arsti abi, kes koha peal surnukeha üle waatas. Enesetapmist äädikapiirituse abil tahtis töendada just pudel, mis surnukeha juurest leiti ja millel äädikapiirituse lõhn juures oli. Surnukeha pea oli küll werine, kuid arwati, et enesetapja kuiwa ja terawa kuuseoksa otsas weristunud. Alles surnukeha lahkamisel tuli ilmsiks, et siin tegemist ennekuulmata jõleda kuriteoga. Nimelt selgus, et S. S. on tapetud. Ennem on aga tema juures wägiwalda tarwitatud.

Need asjaolud selgusid juba neljapäewal, kuid teatud põhjustel wõime siiagi alles täna informeerida.

Selma Sommer on 17 aastane. Jaanuarikuul s. a. astus ta Wasula kodumajanduse kooli, kus ta üks paremateist ja edasipüüdjamateist olnud. 31. oktoobril palunud ta ennast järgmiseks päewaks koolist wabastada, sest kawatsenud minna hommikul Kärkna jaama oma isa ja wanemale õele wastu, et nendega seltsis linna sõita. Õhtul rääkinud ta kaasõpilasele, et nagu kardab pimedas Kärkna minna, sest et on kuulnud, et Kärkna pool olla kunagi keegi ära tapetud. Kaasõpilase julgustuse peale pannud ta siiski asjad kokku, mida kawatses hommikul linna kaasa wõtta, nende hulgas ka tühja äädikapiirituse pudeli, millega pidi kooli tarwis Raudsepa poest äädikapiiritust tooma. Hommikul läinud ta minema umbes kella nelja ajal.

Õpilane M. L. annud talle umbes 500 marka lõnga tuua. Temal enesel olnud ka 1000 marka. Seda raha aga surnukeha juurest ei leitud. Nähtawasti on mõrtsukas raha kõige käekotiga enesele saagiks wõtnud.

Kes jõleda kuriteo korda saatis, on teadmata. Et hiljuti Torma rõõmõrtsuka Põrmi 'ast päewakorral oli, sellepärast liiguwad jutud, nagu oleks sellegi kuriteo Põrm korda saatnud. Pealegi tahawad mõned Põrmi wälimusega isikut 31. oktoobril Kärkna ümbruses hulkumas näinud olla. Kui palju neil juttudel alust, seda selgitab ehk kriminaal-politsei juurdlus.

Tartu teated.

Märgukiri professuuri päraft.

Prof. L. Kettuse lahkumisega jäi Läänemere Soome keelte professuur wabaks. Eesti keele ja Läänemere Soome keelte õppijad ei ole selle küsimuse kohta wõinud ükskõikseks jääda. Selle küsimuse lahendamiseks on märgukiri mõjuwa koha jaoks walmistatud ja wäga mitme poolt alla kirjutatud. Eesti keele professor on tööga üle koormatud; täiesti wõimata, et ta weel wõiks Läänemere Soome keelt õpetada; nende keelte tundmist on Eesti keelt õppiwatelt üliõpilastelt ometi tingimata waja.

Tartu esitajad linnade päewal.

Tartu linnaomawalitsuse esitajatena sõitsid Tallinna linnade päewale linnapea K. Luik, linnapea abi P. Kase, linnanõunikud A. Reeben ja Arrak ja rewisjoni komisjoni esimees Ed. Kirs.

Laenuprotsent alaneb.

Laenuprotsentide alandamise käigus on praegu kõige laugemal Tartu majaomanikkude pank, kes 15. now. peale wõtab ainult 15 protsenti. Selle juures maksab ta hoiusummade eest 10—12 prots. Nagu panga 1927. a. eelarwest näha, saab ta selle juures weelgi umbes 1¼ miljonit mrk, puhaskasu.

Petserimaalt tuleb kirjaoskamatuid sõdureid.

Diwiisi õppekompanii ülem on pööranud palwega linnawalitsuse poole, lubada linna algkoolidest osa õpperaamatuid, mis wanemad wäljaandeb ehk lagunemad, ja selletõttu tarwitamiselt ära jäänud, sõjawäelastele kasutamiseks. Kompanii ülem kurdab, et käesolewal aastal olewat tema käsutusse sattunud juuremal arwul õpilasi, enamasti Petseri maakonnast, kes kas koguni kirjaoskamatud on wõi 1—2 talwe Wene koolis käinud. Neid on tarwis õpetada lugema.

Linnawalitsus on palwele wastu tulnud ja 4 algkoolist aabitsaid ja lugemikke lubanud, neid raamatuid kooli inwentaari raamatust maha kustutades.

Sarlakit 12 juhtumist.

Sarlak on wähenenud. Läinud nädalal tuli 12 juhtumist ette. Selle wastu on juguhaigust 13 juhtumist registreeritud. Tuulerõugeid on 5 juhtumist ette tulnud.

Leitud asjade büroo.

Sellest ei teata weel küllalt.

Käesolewa aasta juulikuu alul kutsuti Tartu aadress-büroo juures prefekti korraldusel ellu „leitud asjade büroo". Büroo asutamine oli tingitud tahtest kodanikkudele wastu tulla ja nende poolt kaotatud asjade kättesaamist wõimalikult lihtsaks teha. Wälismaal töötawad sarnased leiu-bürood juba ammu. Eestis on esimesena leitud asjade büroo ellu kutsutud Tartu-Walga prefektuuri juures. Omal ajal, büroo asutamisel, sai sellest paaril korral teada antud, kuid nähtawasti ei tea siiski weel paljud kodanikud büroo olemasolust ja selle korraldusest, mida töendab wõrdlemisi suur protsent büroosse seisma jäänud leitud asju. Tuletame seda siin kohal weel lühidalt meele.

Leitud asju wõtawad wastu ja on kohustatud seda tegema kõik politsei jaoskonnad, samuti wõetakse asju wastu ka büroos ja peale ametliste töötundide Tartu politsei wahitoas korrapidaja ametniku poolt.

Loengud õpetajatele.

Silmas pidades kaswawa Eesti kooli tarwidusi on koolitegelased püüdnud oma teadmisi täiendada, õpetajate organisatsioonid ja koolitööd juhtiwad asutused neile seks wõimalusi luua. Kooliwalitsuse poolt korraldatawad kursused soowiwad süstemaatiliselt pakkuda õpetajaile tarwilikke oskusi. Joonistus-, linnatundmine j. t. kursuste kõrwal tuleks pöörata eriline tähelepanu üldiseltilistele töödele, mille sihiks oleks kanda esile moodsas koolis tarwitusel olewad õppewõtted. Sarnased tööd esinesid kooliwalitsuse poolt korraldatawate näitlikkude tundide ja wiimaste eelkäiwate, meie paremate kaswatusteadlaste abil õpetajate seltsi poolt pakutawate loengute näol. Esimene rühm ettekandeid pühendatakse õppeprintsiibile, mis räägib õpilasest, kes õpetaja juhatusel anaüüsib õpitawat asja; see rühm algab kirjandusallikate käsitamisega hra J. Laursoni (allikate tarwitamine ajaloo tundidel), J. Roosi (kirjandusteosed emakeele õpetamisel), G. Rutopõld'i (ewangeeliumi analüüs) j. t. näitlikkude tundidega, mille juures esimese juhatuskõne (J. Laursoni tunnile) hra J. Adamson käesolewal nädalal Õpetajate seltsis peab.

Kued wallasekretäride eksamid Tartumaal.

Maakonnawalitsuse otsuse põhjal peetakse Tartumaal 9.—11. detsembrini s. a. ära uued wallasekretäride kutseomandamise eksamid. Neist on kohustatud osa wõtma kõik wallasekretärid, kes 16.—19. juuni s. a. eksamitel läbi kukkusid ja kellel sellekohane kutsetunnistus puudub. Peale selle lubatakse eksamile ilmuda kõiki soowijaid, kes eksami kawas awaldatud nõuetele wastawad.

Koolimaja teist korda põlema

Kas jälle nõdrameelne?

Üleeile õhtul kella poole seitsme ajal teatas poisike Kesk tän. asuwa 8. algkooli majahoidjale, et koolimaja sein põleb. Majahoidja jooksis waatama ja leidis, et koolimaja sein wäljastpoolt tõesti põleb. Tal läks aga korda tuld kerge waewaga ära kustutada, sest et see weel laialt polnud läinud.

Koolimaja seina najal weelaua peal seisab weneaegne koolisilt. Sildi ja seina wahel oli kasetohte ja üks kuuse tükk pandud, mis põlesid. Siinsamas maas leidus wiis tikutoſa.

Kes koolimaja põlema tahtis panna, on mõistatus. Wõib olla on siin samasuguse nõdrameelsega tegemist, nagu hiljuti Roosi tänawal.

See on juba teine süütamise katse nimet. koolimajas. 8. sõp. põles koolimaja seina ääres kanakuut mis ka koduste abinõudega ära kustutati.

Rahwaülikoolis.

Loewad tulewal nädalal 15. now. kuni 20. now.: esmasp. kl. 7—8 prof. J. Piiper: Anatoomilised andmed inimese ewolutsiooni kohta (walguspiltidega) — Aia tän. nr. 46, zooloogia muuseumi audit. ja kl. 8—9 mag. H. Moora: Wanade eesti laste waimline kultuur (walguspiltidega) — sealsamas; teisip. kl. 7—8 assist. E. Kilksoni: Walitud küsimused rakendusfüüsikast: Lihtmafinad (katsetega) — füüsika audit. ja kl. 8—9 mag. R. Liwländer: Selge ilmaga demonstratsioon tähetornis. Kui ilm pilwes, on loeng: Kalendri reformid (walguspiltidega) füüsika audit.; kolmap. kl. 7—8 M. Pukits: Meil päewil surnud Läti tähtsama rahwakirjaniku M. Kaudsite elu ja tema populaarsem romaan „Maamõõtjate ajad" — füüsika audit. ja kl. 8—9 A. Rüütel: Reisimuljed Lõuna-Aafrikast (walguspiltidega) — füüsika audit.; neljap. kl. 7—8 mag. J. Aawik: Keelelisi küsimusi Eesti keele alalt — 5. audit. ja kl. 8—9 mag. J. Schwalbe: Kaasaja Inglise kirjanik John Galsworthy — 5. audit.; reedel kl. 7—9 mag. J. Port: 1. Natrifitseerimate bakterite tegewus, 2. Lehe ehitus ja tegewus (katsete ja walguspiltidega) — Lai tän. nr. 36, botaanika instituudi audit.; laup. kl. 7—9 lektor E. Biränty: Ungari kaasaja tähtsama kirjaniku Franz Herczeg'i 40. a. kirjanduslise tegewuse puhul — 5. audit.

Alawäärtusline piim ja wõi.

Karistatud müüjad.

Terwishoiu komissari protokollide põhjal on rahukohtunikud mitmeid isikuid karistanud kas alawäärtuslise wõi, alawäärtuslise ja musta piima ning alawäärtuslise wõi müümise eest. Karistatud on järgmised isikud: Johan Haidak, Karl Pikker, Jaan Puhm, Kristjan Räppin Eduard Pihl, Peeter Wint, Abo Jakobson, Anna Muuga, Marie Tamm, Salme Niggol, Maali Kill, Jaan Nautras, Aleksander Jakobson, Eduard Weber, Kusta Prikko, Johan Sangernebo, Paul Peedmanson, Johan Allender, Samuel Pahk, Johan Kont, Karl Urm, Rudolf Abusson.

Ilma loata piimaga kauplemise eest on karistatud: Liisa Tusti, Marie Koort ja Johan Wiilup.

Keelatud wiisil saiadega kaubelnud.

Terwishoiu-politsei komissari protokollide põhjal on rahukohtunikud järgmisi isikuid keelatud wiisil saiadega kauplemise pärast karistatud:

Marie Järwer, Emilie Uik, Sophie Anton, Anna Kull, Leena Pokats, Anna Nutt, Anna Ossa, Anna Nutt, Kadri Kool, Minna Raudsepp, Kadri Kool, Marie Ulper, Kadri Kool, Liisa Peltser, Kadri Kool, Anna Sotnik, Darte Greis, Anna Ossa, Marie Grigor, Elisabeth Aal, Juuli Kolka, Helene Nutt.

Õpilase taskutähtraamat

Õpilase Sõber

1926./27. õppeaastaks.

Kokku seadnud õpetaja E. KIKAS.

Hind kõwas köites 50 mk.

Müügil igas raamatukaupluses.

Pealadu „Postimehe" raamatukaupl. Tartus, Suurturg 16. Telefon 2-50.

Kindral J. Soots siseministri kohuste täitmisele asunud.

Walitsus määras siseministri kohustetäitjaks sõjaministri kindral J. Sootsi. Eile keskpäewal wõttis kindral Soots endiselt siseministrilt H. Lareteilt ministeeriumi asjaajamise wastu.

Wenelased wenitawad.

Riiast teatatakse: „Jaunakas Sinas" kirjutab: Tagatislepingu läbirääkimistel Riias, Tallinnas ja Helsingis on nõukogude esitajad wiimasel ajal wäga tagasihoidlikud. Nemad näiwad läbirääkimisi meelega wenitawat. Leht arwab, et see taktikamuutus nõukogude poolt seisab ühenduses Odessa läbirääkimistega Tschitscherini ja Rushdi-Bei wahel kui ka teadetega uute läbirääkimiste wõimalusest Moskwa ja Warssawi wahel.

Kõrtsi kohad maakonnale.

Harju maakonnawalitsus awaldas soowi, et endised kõrtsikohad, mis linnale kuuluwad, maakonnawalitsusele ostuteel maha müüdaks. Linna majanduskomisjon otsustas ostuteel maakonnawalitsusele müüa 3 kõrtsikohta. Neis endistes kõrtsi hoonetes asuwad nüüd tee- ja söömajad, mis maakonnawalitsuse järelwalwe all seisawad.

Kohus.

Kaebasid edasi.

Laupäewal tulid riigikohtule sisse 2. diwiisi suurtükiwäe 2. grupi ülema major Rasumowi ja sama grupi endise asjaajaja Buschi edasikaebused, mis antud sõjaringkonnakohtu otsuse peale. Samuti tuli sisse ka 7. rügemendi majandusülema kapt. Wenningu edasikaebus.

London börsi teated.

12. novembril 1926. a. (Tartu raadiojaam).

Pariisis 146½, New-Yorgis 4.85½, Brüsselis 34.84, Genfis 25.14, Amsterdamis 12.12½, Milanos 117⅝, Berliinis 20.43, Stokholmis 18.17, Kopenhaagenis 18.20½, Oslos 19.35½, Wiinis 34.42½, Praagas 163⅜, Helsingis 192⅜, Madridis 31.98½, Lissaboonis 2¹⁷/₃₂, Rio de Janeiros 6⁷/₁₆, Buenos-Airesis 45⅜ p., Bombays 1 sh. 5¹³/₁₆ p., Shanghais 2 sh. 5 p., Hongkongis 1 sh. 11 p., Yokohamas 2 sh. 9/32p. Hõbe 27⁷/₁₆.

Wastutaw toimetaja A. Jürgenstein.

Wäljaandja Jaan Tõnisson.

Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus.

Waadake siia!!! Teid huwitab oma ja teiste elusaatus. Ärge mõtelge, et mõni kaardimoorike wõi käewaataja, kes hästi rääkida oskab, teile tõtt ütleb. Ostke minu raamat:

„Täielik ettekuulutaja"

(Lühikene astroloogia). Lugege ise ja teile on saatuse saladused awatud. Siin ei ole liht sõnadega tegemist, waid teadusega, mida uskuda wõite. Minewik, olewik ja tulewik — olgu oma ehk wõõra — on teile teada. Raamatu hind 50 mrk. Saadawal Tartus, Fortuna tän. nr. 32, krt. 7 (fisfekäik hoowist, teisel korral). Grafoloog E. M. Kraft.

Ämmaemand-masseerija

S. Amon

Kalda tän. nr. 3.

Soowin laenata linna maja 1. obl. kindlustusel

50—100.000

marka.

Kirjad sll. „PJS" all.

Juhusliselt

müüa

keset linna ilusa koha peal asuw korras

maja

ühes aia ja kõrwalruumidega. Tõsised järelpärimised saata sll. „844" all. Waheltkauplejad soowimata.

Müüa

laudu ja toole, wäga sündsad sõögimajale ehk restoraanile. Näha saab Küütri tän. nr. 1 iga päew kella 10—12 päewal.

Hästi möbleeritud

tuba

erasissekäiguga wälja üürida. Meltsiweski tän. nr. 18, krt. 1, kella 10—5.

Soowitakse üürida pehmet punast

mööblit,

soowitaw madal. Teatada kirjalikult sll. „E. T." all.

Walge suur

tuba

wälja üürida. Wladimiri tän. nr. 2, krt. 3, kella 9—4.

Sepikoda

ühes korteriga wälja üürida. Fortuuna tän. nr. 56.

Omaette

tuba

kamin-pliidiga ja eestoaga ära anda Halliku tn. 6.

Korter

eestoaga wälja anda. Aleksandri tän. 120.

Erasissekäiguga

möbl. tuba

saada Mäe tn. 42—2.

Perekonnas

üksik tuba

ära anda. Erasissekäik. Ilma keeduwõimalusteta. Peetri tän. nr. 41 (hoowis).

Möbl. tuba

üürile anda elektriwalg., erasissekäiguga. Katarina tn. 12.

Wäike tuba

mööbli, kütte ja elektri walgustusega üürile anda. Kiwi tän. nr. 60, k. 2.

2 tuba

ja kõök, elektriwalgust. wälja üürida. Teat. Põik tän. 7.

Korter

wälja üürida üksikule wõi ilma lasteta perekonnale. Annemõisa tän. nr. 27.

Mööbliga tuba

wälja üürida naisterahwale. Roosi tn. 37—13.

Üürile anda uuesti remont. kahetoal. korter

kõögi ja kõrwaliste ruumidega wähemale perekonnale. Tähe tn. 109, krt. 1. Sealsamas ka üksik möbl. tuba.

Õpilast

wajatakse kudumistööstusse, Raatuse tn. 97.

Wirtin

wajab teenistust, restorani wõi suuremasse asutusse. On sellekohased tunnistused. On ka äraõiduks walmis. Oman kolm kohalikku keelt. Wladimiri tn. nr. 9, krt. 5.

Päewapoolne ja õhtune

korter

keeduwõimalusega kaheliikmelisele perekonnale üürile anda mööbliga wõi ilma. Turu tn. nr. 80, krt. 2.

Üürile anda

suur möbl. tuba

erasissekäiguga, elektriwalgustusega, 1 wõi 2 isikule, soowikorral pansioniga. Wladimiri tn. 2—2.

Omaniku haiguse tõttu odawasti edasi anda hästi sisseseatud

wilditööstus

ühes kõige ruumi ja korteriga, inwentari, walmistöö, tellimiste ja materjaliga. Wäljamaks 25.000 mk. Soowikorral ühes wilunud tööliste ja meistriga, kes I järgu lubjawille walmistada mõistab. Küsida O. Kühle juurest, Poe tän. 9—1, Tartus.

Soe puhas

korter

4 tuba, kõök, teenijatuba ja balkon, on saada. Näha wõib ainult kella 2—4 p. l. Sealsamas on müüa biljard (kramboolasch) pea uus ja tarwitatud pähklapuust saalimööbel. Tiigi tn. 5, krt. 1.

7. nowembril s. a. kadunud isane

hagijas,

musta- ja walgetkirja, kulmud ja suunurgad kollased. Teatada Hunkfi metsaülemale, Hunkfi asundus, Koigi kaudu. Kulud tasutakse. Warjamise, edasimüümise ja ostmise eest hoiatan.

Huukfis, 10. now. 1926. a.

Walge ja pruun kirjaga

linnukoer

on kadunud Wanamõisa, Kärkna jaama juures. Kätte wõib saada ära tasudes 50 mrk. päewas sõögiraha ja kuulutuse kulu.

S.-Jaanis

Taewere wallamajas müüb „Postimehe" ükskikuid nr. ja wõtab tellimisi wastu hra Krieger.

Tartu Majaomanikkude Pank

Suurturg nr. 7, omas majas.

Panga äritegewuse kiire kaswamise ja ärikulude kokkuhoidmise tõttu oleme wõimalikuks leidnud laenude pealt wõetawat protsenti alandada ja wõtame 15. nowembrist s. a. alates

laenude pealt 15% ühes komisjoniga.

Hoiusummade pealt aga maksame endist protsenti.

Tartu Majaomanikkude Panga Juhatus.

Wanemuise teater
Pühapäewal, 14. now. kell 8 õhtul
Rud. Ratassepp'a
15 aasta lawategewuse juubeli puhul
Veneetsia kaupmees
William Shakespeare'i komöödia 17 pildis.
Lawastus: W. METTUS.
Dekoraator W. HAAS
Muusika: J. SIMM.

Teisipäewal, 16. now. kell 8 õhtul
Operett-rahwaetendus:
Anneliese
Richard Kessleri operett 3 w. Robert Winterbergi muusika.
Lawastaja Elli Pöder-Roht.
Muusikajuht J. Simm.
Dekoraator W. Haas.

Ettewalmistusel
Wiini kõige uuem löök-
operett
Orloff.

Täna
L. E. K. Abiandmise Seltsi ruumes, Wene t. 5.
Lõbus talupoeg.
Operett 3 waatuses.
Muusik. Dr. Aug. Wiera tegelaste ettekandel.
Tants.
Algus kell 8 õhtul.
Pääset. m. 60 mrk., n. 50 mrk. Kassa awatub kella 1—3-ni ja õhtul kella 6 peale sealsamas.
Toimkond.

Wanemuine,
Kolmapäewal, 17. nowembril kell 8 õhtul
kuulsa tenorilaulja
Dimitri Smirnoff'i ainuke kontsert.
Klaweril **S. Mamontow.**
Pääsetähed 50—250 margani eelmüügil teatri kassas kella 11—1 e. l. ja 5—7 õhtul ning „Teater ja Muusikas", Rüütli tän.

Tartu Peetri II pihtkonna
Loterii-allegri
Wanemuises,
14. nowembril 1926. a. kl. 12 l. kuni kl. 6 õhtul.
Palju wõiduwõimalusi.
Loosimisele kuulub hulk mitmesuguseid elus ja eluta: tarbe- ja iluasju, nendest suur kogu kõrgehinnalisi, nagu: wasikas ja põrsas, kuked ja kanad, tore sohwa, nukkude perekond, kohwiserwiis, mitmekesine käsitöö, hra Baumanni äri poolt lapse raudwoodi jne. jne. jne. Peale selle õnneratas, õnneõngitsemine ja lilled.
Einelaud, kohwik.
Mängib Ratsarügemendi orkester.
Sisseminek ainult 10 mk. Loos 5 mk.

WANEMUINE.
Reedel, 19. nowembril 1926. a. kell 8 õhtul
wiiulikunstnik
Arthur Jnglismann'i
KONTSERT.
Klaweril G. Joffe.
Eeskawas: Witoli, Bach, Schubert-Wilhelmi, Sarasate, Paganini, Bazzini.
Piletid 50—200 mk. müügil „Wanemuise" kassas.

Esmaspäewal, 15. now. kell 8 õ. Ressource'i saalis, Karlowa tän.
Kõne: Kas Tallmeister ja Kuljus on waleprohwetid?
Kõneleb K. Kaups.
Sissepääs wabaannetustega, alamäär 10 marka.

Pühapäewal, 14. now. kl. ½3 p. l.
kõnelewad
Ametnikkude ühingu ruumes, Suurturg 13, III. korral (Automati peal)
riigikogu liige **Leop. Johanson** — Tööliste seisukord. töökaitse ja kindlustamine.
tööliste wan. nõuk. esimees **E. Pikkand** — Organiseerimine ja palgaküsimus.

Majaomanikkude Selts, Tähe tän. 29.
Pühapäewal, 14. now. — Alatõõl. ühistuse kaastegewusel
Suur tantsu-õhtu.
Mängib Alatõõliste Ühistuse suurendatud orkester.
Pääsetähed: meester. 35 mrk., naisterahwastele 25 mrk.
Algus kell 9 õhtul, lõpp kell 3 homm.

Töösturitele
igasugu tööriistu paremas headuses.
Tisleri liimi, naelu, kruwe, neete, plekki, traati ja igasugu rauakaupa, metsasaage Rootsi, ka kastiwiisi, **saewiilisid.**
Ehitustarbeid, kööginõusid, igasugu majatarbeid.
Kohale jõudnud palju uusi kaupu.
Suures walikus soowitab wõistlem. hinnaga
Kaubamaja
W. Hanson & W. Kaljot
Tartus, Aleksandri tän. 1.
Telefon 4-16.

Tähelepanemiseks laadalkäijatele!
Eelseiswaks Maarja laadaks on **kõige kasulikum sisseostukoht**
klaas, portselaan, email, alumiinium ja teras
köögi- ja majatarbeasjadest ning petrooleum-lampidest.
A.-S. D. Mirwitz ja Pojad.
Raatuse tän. 6, telef. 383.

Briljant.
Ostan kulda, hõbedat, briljante ja plaatinat igasuguses olekus oma töötuse jaoks ja maksan kõige kõrgemat hinda. Kullasepp ja kellatööstus Aleksandri tän. nr. 10, **Joh. Alt.**

Ostame
rebase-, tuhkru-, orawa-, jänese- ja pargitud lambanahku.
Maksame head hinda.
Nahakauplus J. Kaplan, Uueturu tän. 24.

Tulge ja waadake järele! Teie ostate igasuguseid meeste, naiste- ja laste wiltisid
igas suuruses — wilditööstuse hindadega.
A. Kreil Tartus, Kauba tn. 11.

Müümised

Üts maatükk,
8 wakam. paremat põldu, on maantee ääres „Jhaste" kohast (4 klm. Tartust) weel müüa. Palun endiseid ostjaid kaupa lõpuleks tegema tulla, sest sellel nädalal algab planeerimine. Wõib ka kahes osas, à 4 wkm. müüa. Ligemat omanikult **O. Kühle, Poe tän. 9,** kolm. korral.

Noorpaaridele!
Riidekappe,
kummut jne. müüa. Walmistan tellija materjalist. Hinnad mõõdukad, headuse eest wastutus. **Peterburi t. nr. 22.**
Head 1-, 2- ja 3-keerulist kodumaa
willast lõnga
ostate kõige soodsamalt oiekohe willatööstuse kontorist „Ekstra", Kalda tän. 16, uue silla juures.

Müüa
meester. ja naister. linnunahkseid kasukad, kängrunahast kraed ja teisi kraenahku, palitud, ülikonnad, kleidid, õmblusmasinad, hea seinakell, põrandawaip ja muud kraami. Sealsamas ostetakse kõiksuguseid nahku, kasukaid ja muud kraami. Ostuja müügiart Uueturu tän. 16, wastu Bürgermusse.

Spordijakid,
wähetarwitatud, juhtumisi odawasti müüa. Lodja tän 23, krt. 9. Näha iga päew kl. 1—9.

Pumbapalk
ühes raudosadega müüa. Katoliku tän. 1.

Kudumismasin,
65 sm. lai, wõib kududa 2- ja 3-kordset lõnga, odawasti müüa. Riia tän. 15—4, hoowimajas.
Müüa juhtumisi odawasti
riidekapp.
Kiwi tän. 77, k. 2.
Müüa wähetarwitatud
kudumismasin
nr. 8. Jaama tän. 27, krt. 1.
Männalaudu
5—6 tollini, 10 mrk. toll, müüa. Uus tän. 55, Allas.

Hobune
lamawoiwankri, ree ja Wene ning Jnglise riistadega müüa. Pepleri tän. nr. 4, krt. 1.
2 sõidusaani
(kibitka ja wasok) on müüa. Pepleri tän. 4, krt. 1.
Odawasti müüa 17 köit.
Brockhaus Conversations Lexikon.
Wabaduse tän. nr. 22, krt. 8. Kodus igap. kl. 4—5 p. l.
Poolett
on odawasti müüa. Jaani tn. nr. 3, krt. 4, kella 12—4.
Toiduainete kauplus
headel tingimistel edasi anda. Järele küsida Meltsiweski tän. nr. 48, hoowipealses majas, krt. 5.

Tööpakkumised

Wõtan weel
õpilasi
wastu käsitöö, ilumaalimise ja mastnaltikanduse peale. Õpetan moodsaid ja eestilaadilisi käsitöid ja ilumaalimist Deka ja Bastinello wärwidega igasuguse riide peale. Müüa Bastinello wärwe. Tehakse kõiksugu pilutustöid, 4 mk. küün. Silesak ja nööbiaugud. Käsitööäri Uueturu tän. 9. E. Allas.

Wäike perekond wajab ausat ning ustawat
teenijat
maale (2 wersta linnast). Läbirääkimiseks ilmuda Roosi t. 31, krt. 3, pühap. 10—2.

Tarwitatakse
ahjupoti wormijaid.
Lähemaid teateid Lihapoe tän. nr. 8, hoowi pealt majast, II korral, kella 1 ajal.

Wajatakse
õpipoissi
Wold. Bitteri kauplusse
Raatuse tn. 5.

Kongakudumise
õpilasi ja igasugu kangaid kudum. wõetakse wastu Tööstuse tän. 16, k. 18, esimesel korral.
A. Kuusik.

Wilunud
pagarit
wajab Petrogradi pagariäri K. Uibo. 4

Puulõikajaid
on tarwis. Ligemaid teateid saab Kalamehe tän. nr. 10, teisel korral, nummerde teenijalt, krt. 9.

Amor — parem puhastus aine wask, nikkel ja klaas asjade jaoks. Proowige ja otsustage. Saada kõigist paremates rohu-, wärwi- ja kolooniaalkauplustest.
Ladu: Tartu ja Lõuna-Eesti jaoks: Tartus, Riia tän. 41, telef. 442.

Wälja üürida
postijaama platsi wastu wiietoaline
äriruum
köögi ja suure kuuriga. Sealsamas hoowi peal ka wõlwitud **aidad** ja hobusetall wälja anda. Pihkwa tän. nr. 4, hoowis, majahoidja.

Maal talurahwa
kauplus
rutuliselt edasi anda. Teateid saab laupäewal kella 10—12 hra W. Kähra kauplusest, Kauba tän. 13.

Üürile anda oma päralt
wäike maja
ühes aia ja hobuse ruumiga. Õnne tän. nr. 19. krt. 8.

Dr. H. Siim
Eksemised haigused.
Röntgeni kabinett.
Peterburi tän. nr. 78, igapäew kl. 9—1, 4—7. Tel. 509.

Pakume
soodsamate hindadega
kõige wärskemalt omast walmistusest:
Suitsuliheseid
Suitsuangerjaid
Suitsuräimed
Soolaliihe, terwed kalad
do filee
do lihtsed karpides, à ¼ kl.
Soolaiheseid
Marineeritud räimed
Marineeritud silmud
à 6, 20, 25, 35 ja 50 t. karbis.
Lõhe mari karpides
Iheste mari naelawiist.
Peale selle igasug. merekala konserwid engro ja en detail.
Jällemüüjatele soodsam hinnaga.
„Kesk-Kala"
Gildi tän. 14, telef. 9-48.

Töötsimised

Wõtan
pesu peseda
igal päewal wastu. Triigipesu 13 ja trullipesu 10 mk. naela pealt. Uus tn. 55, k. 19.

Wärwitakse ja wormitakse
kantud wiltkübaraid igas wärwis. Wõetakse ka tellimisi fantaasii-tööde peale wastu. Töö tuntud headuses. Raatuse tn. nr. 19, kübarääris.

Ümmeldakse
moodsalt ja odawalt naisterõivaid, palituid, kostüüme ja kleite, poiksikese- ja lasteriideid ning pesu. Tehakse ka wanadest ümber. Töö kiire ja korralik. Jaama tn. 2, k. 7.

Õmbleja.
Wõtan tellimisi wastu, kleidi pealt 150 m. alates, mantli pealt 400 m. Töö eest täielik garantii. Walmistan kõige uuema moelehe järele. Töö kiire ja korralik. Elisabeti t 1, k. 14.

Rätsepatöö
tehakse korralikult, ülikondi 1000 margast peale. Kalamehe tn. 9, krt. 4, Jürgenson.

Igalühel, kes lühikese ajaga palju matem. teadmisi soowib omandada, on kõige soodsam õppida O. Kooli matem. ja füüsika
kursustel ja tundidel
Tartus, Aleksandri t. 28, k. 14. Kõnelda kl. 10—11, 2—4.

Ostmised

Soowitakse osta
lüpsmasaawaid **lehmi** ja aastast **bekoni sulti.** Pakkumised „Postimehe" Tallinna kontorile, Kuninga t. 6, sõna „Bekon" all.
Soowitakse osta suuremat
hoowikoera
maale. Pakkumised saata Näituse tn. 18, krt. 5.
Soowin osta
maja
Tartu või Tallinna. Pakkumised silt. „A. A."
Piimakauplus „Kodu"
Pihkwa tn. 31,
wõtab weel alalisi suuremaid **piimatoojaid** juure.
2-toaline
korter
kõigiga ära anda. Meltsiweski tän. nr. 24.

Keldripood
üürile anda, sünnis töötoa alla. Riia tn. 16, k. 5.

ATHENA — Täna wiimast päewa
Paremate Saksamaa kinotähtede kaastegewusel
Franz Lehár'i kuulus operett
Krahw Luksemburg
„Wanemuises" ja „Estonias" mängitud wiisirikas operett on tänuwäärt kinokunsti abil muutunud walmustawaks, kaasakiskuwaks, elurõõmsaks teoseks.
Pilti saadab walitud muusika. Salong-orkester.
UUDIS-GROTESK. Algus kell 5, pühap. kl. 3.

Kõik ostawad
naisterahwa kübaraid, kroetud jakke ja salle, sutki, sokke, kindaid, kroetud meester. weste, trikopesu, naelasõõmeid, willast lõnga, D. M. C. käsitöönõelte
Pudu- ja moeäritsi
D. Silbaum,
Tartus, Suurturg 14,
sest seal on suurem wäljawalik ja hinnad mõõdukad.

Piimapood „Karlowa" 4
Õnne tän. nr. 24. Müüb head wärsket piima — 16 mk. toop.

Suur päikesepaistelise
tuba
mööbl. või ilma, suure eeskojaga wälja üürida. Kalda tn. nr. 17, krt. 1, küsida töögist.

Haritud noormees soowib praegu või kuu lõpul üht suurt või kaht wäiksemat mööbl. **tuba** erasisseküigu ja elektriwalgustusega. Soowitaw waksali lähedusse. Teateid palun saata kuni 20. sp. silt. „R. L." all.

Ruumid
wälja üürida wähemale karsklele üliõpilasorganisatsioonile või seltsile. Tähe tän. 8, k. 3. Näha kella 11—1.